

**KIRJEITÄ
VAPAUDELLE**

AMNESTY
INTERNATIONAL

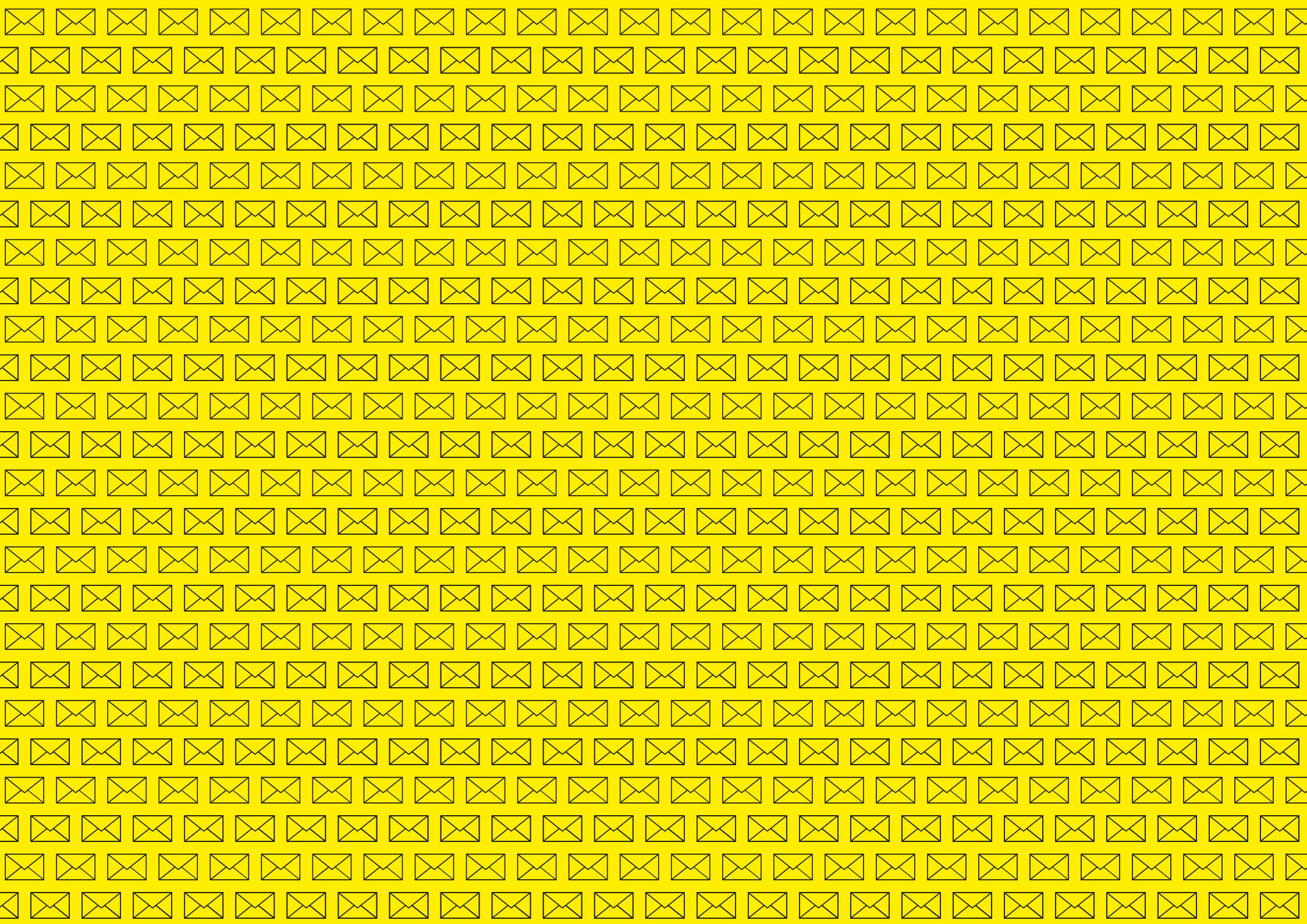
KOULUJEN KIRJEMARATON 2021

OPETTAJAN OPAS

Viesteissä on voimaa. Yhdessä olemme vahvoja.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO 4

Oppitunnin tavoitteet ja niiden yhteys opetussuunnitelmiin	5
Mikä Koulujen kirjamaraton?	6

HENKILÖT 7

Janna Jihad	8
Tausta: Miehitetyt palestiinalaisalueet	9
Mikita Zalatarou	10
Tausta: Valko-Venäjä	11

IHMISOIKEUDET 12

Mitä ovat ihmisoikeudet?	13
Sanan- ja mielipiteenvapaus	15
Rauhanomainen kokoontumis- ja yhdistymisvapaus	16
Syrjinnän kieltä	16
Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin	17
Miehitys	18

TEHTÄVÄT 19

Tehtävä: Mitkä oikeudet eivät toteudu?	20
Tehtävä: Miten ihmisoikeuksia puolustetaan?	21
Tehtävä: Janna Jihad, Miehitetty palestiinalaisalue	22
Tehtävä: Mikita Zalatarou, Valko-Venäjä	25

TEHTÄVIEN LIITTEET 27

Liite: Tiivistelmä YK:n yleismaailmallisesta ihmisoikeusjulistuksesta	28
Liite: Lapsen oikeuksien sopimus lyhennettynä	29
Liite: Kortit lapsen oikeuksista	31
Liite: Kortit arkitilanteista	32
Liite: Oikeudenmukainen oikeudenkäynti	33
Liite: Milloin oikeudenkäynti on oikeudenmukainen?	37
Liite: Lapsen oikeudet oikeusprosessissa	38

KIRJEIDEN JA SOLIDAARISUUSVIESTIEN

KIRJOITTAMINEN 39

Kirjeen kirjoitusohjeet	40
Usein kysyttyä	41
Eritelty esimerkkikirje	42
Vetoomuskirje Janna Jihadin puolesta	43
Vetoomuskirje Mikita Zalataroun puolesta	44
Solidaarisuusviestiohjeet	45
Solidaarisuusviesti Janna Jihadille	46
Solidaarisuusviesti Mikita Zalataroulle	47

SANASTO

SUOMI – ENGLANTI 48

PALAUTE 50

Palautelomake (oppilaalle)	50
Palautelomake (opettajalle)	51

JOHDANTO

Hyvä opettaja,

Kiitos, että olet valinnut osallistua Koulujen kirjemaratonin oppilaidesi kanssa! Tänä vuonna kampanjassa tutustutaan rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen, sanan- ja mielipiteen-vapauteen, lapsen oikeuksiin sekä oikeuden-mukaiseen oikeudenkäyntiin. Nämä oikeudet on taattu niin YK:n ihmisoikeuksien yleis-maailmallisessa julistuksessa, kansainvälisissä sopimuksissa kuin Suomen perustuslaissakin. Koulujen kirjemaraton on osa kansainvälistä Write for Rights -kampanjaa, jonka etenemistä voit seurata sosiaalisessa mediassa aihetunnisteella #W4R.

Ihmisoikeuskasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta ihmisoikeuksista, kasvatusta ihmisoikeuksia kunnioittaen sekä kasvatusta ihmisoikeuksiin. Tämä tarkoittaa erityisesti ihmisten voimaannuttamista käyttämään, nauttimaan, kunnioittamaan sekä puolustamaan omia ja muiden oikeuksia. Tämän vuoden kampanjassa tuetaan lapsia ja nuoria miehitetyillä palestiinalaisalueilla ja Valko-Venäjällä. Uutiset alueilla tapahtuneista ihmis-oikeusloukkauksista ovat täyttäneet lehtien

palstoja sekä somevirtoja ja moni on pohtinut, miten voisi itse toimia loukkausten lopettamiseksi. Tämän materiaalin tarkoituksena on tarjota ihmisoikeusnäkökulma ajankohtaisiin uutisiin sekä antaa konkreettisia keinoja toimia ihmisoikeus-loukkauksia kokeneiden ihmisten tukena.

Löydät oppaasta tietoa kampanjan henkilöistä sekä heidän tarinoihinsa liittyvistä ihmis-oikeuksista. Oppaan toiminnallinen osuus sisältää tehtäviä, joita voit käyttää sellaisenaan tai muo-kata ryhmällesi sopiviksi. Oppaan lopusta löydät kirjeenkirjoitusohjeet, mallikirjeet, ohjeet solidaarisuusviestien kirjoittamiseen sekä suomi-englanti- sanaston.

Oppituntia varten on tuotettu myös video- ja kuvamateriaalia, jota löydät osoitteesta: amnesty.fi/koulujen-kirjemaraton/materiaalit

Oppilaan materiaalit löytyvät osoitteesta: amnesty.fi/koulujen-kirjemaraton/oppilas

Voit halutessasi ladata ja tulostaa oppilaan materiaalin verkkosivuilta pdf-tiedostona.

Huomaathan, että materiaalissa käsitellään vakavia ihmisoikeusloukkauksia, jotka voivat järkyttää. Oppituntien aikana nousseita ajatuksia ja tunteita on hyvä käsitellä tuntien päätteeksi sekä vielä jälkeinpäin.

Mahtavaa, että olet mukana – viesteissä on voimaa!

Terveisin,

Emma Åman
Ihmisoikeuskasvatuksen asiantuntija

OPPITUNNIN TAVOITTEET JA NIIDEN YHTEYS OPETUSSUUNNITELMIIN

Tämän oppaan sisältö on suunniteltu siten, että se vastaa perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmissa laadittuja oppimistavoitteita. Koulujen kirjemaraton -oppitunti on ihmisoikeuskasvatusta. Se kartuttaa oppilaiden tietoa ihmisoikeuksista oppiainerajat ylittävällä, osallistavalla menetelmällä. Se myös kannustaa oppilaita osallistumaan yhteisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamiseen. Oppilaat tukevat samalla maailmanlaajuista Amnesty Internationalin Kirjeitä vapaudelle -kampanjaa kirjoittamalla kirjeen tai solidaarisuusviestin ihmisoikeusloukkauksen kohteeksi joutuneen henkilön tai henkilöiden tukemiseksi. Tunnilla oppilaat saavat:

Tietoa ihmisoikeuksista

Oppitunnin rakenne ja tähän oppaaseen sisältyvät toiminnalliset harjoitukset toimivat ajankohtaisena johdantona ihmisoikeuksiin. Ihmisoikeuksia ei esitetä vain abstrakteina oikeudellisina pykälinä vaan todellisina, ihmisten elämään vaikuttavina säädöksinä. Oppitunnin aikana oppilaat käsittelevät esimerkkejä ihmisoikeusloukkauksista ja tutustuvat ihmisoikeusloukkauksen kohteeksi joutuneiden sekä ihmisoikeuksia puolustavien ihmisten tarinoihin. Lopulta he saavat itse mahdollisuuden vaikuttaa ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta konkreettisen kirjeen tai kortin kirjoittamisen kautta.

Kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisutaitoja (L2)

Oppilaat harjaantuvat esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaat ohjataan näkemään kulttuurista moninaisuutta ja edistämään ihmisoikeuksia suunnitelmallisesti.

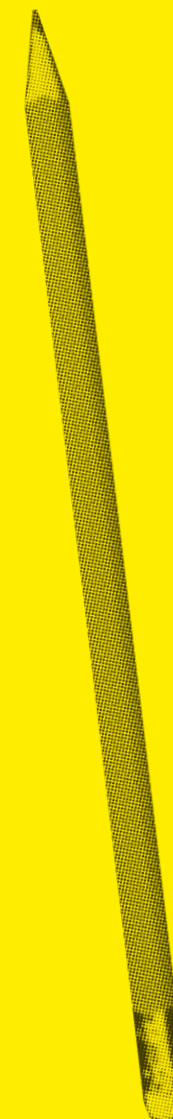
Monilukutaitoa (L4)

Kirjemaratonissa oppilaat tulkitsevat tarinoita ja kuvia sekä tuottavat vaikuttavaa ja virallista tekstiä.

Osallistumista, vaikuttamista ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7)

Kirjemaraton tarjoaa mahdollisuuden tutustua kansalaisyhteiskunnan toimintaan ja yhteisölliseen maailmanlaajuiseen työskentelyyn ihmisoikeuksien puolesta. Kirjemaratonissa oppilaat tutustuvat ihmisoikeusloukkauksia kokeneiden sekä ihmisoikeuksia puolustavien ihmisten elämään ja oppivat oikeuksia edistävistä toimintatavoista.

MIKÄ KOULUJEN KIRJEMARATON?

Amnestyn Koulujen kirjemaraton on osa jokavuotista kansainvälistä Write for Rights -kampanjaa. Kampanja sijoittuu lähelle kansainvälistä ihmisoikeuksien päivää, jota vietetään 10.12., ja se pyrkii saamaan aikaan muutosta ihmisoikeusloukkauksia kokeneiden ihmisten ja yhteisöjen elämässä. Kirjeiden kirjoittaminen on keskeinen osa kampanjaa erilaisten tapahtumien ja tempausten lisäksi. Kampanjan aikana sadattuhannet ihmiset kirjoittavat vetoomuskirjeitä maiden viranomaisille ja päättäjille sekä tukiviestejä kampanjan henkilöille. Kaiken kaikkiaan viestejä lähetetään miljoonia joka puolella maailmaa.

Amnestyn Koulujen kirjemaraton on järjestetty Suomessa vuodesta 2013 lähtien. Suomen Koulujen kirjemaratonissa oppilaat ovat vuosien varrella vedonneet viesteillään ihmisten puolesta Iranissa, Brasiliassa, Azerbaidžanissa, Ukrainassa, Valko-Venäjällä, Etiopiassa, Nigeriassa, Burkina Fasossa, Malawissa, Jamaikalla, Filippiineillä, Kanadassa, Turkissa, Chilessä, Myanmarissa ja Suomessa. Ja viesteillä on ollut vaikutusta.

Vuonna 2014 kouluissa toimittiin alaikäisenä

kuolemaantuomitun ja kidutetun nigerialaisen **Moses Akatugban** puolesta. Viestejä Moseksen puolesta lähetettiin kansainvälisesti yli 800 000. Keväällä 2015 hänet vihdoinkin vapautettiin lähes kymmenen vuoden vankeuden jälkeen. Marraskuussa 2016 Moses vieraili Suomessa ja kävi myös hänen puolestaan kampanjoineessa koulussa.¹

Vuonna 2018 kampanjassa vedottiin ihmisoikeuspuolustajien suojelemiseksi Ukrainassa ja Iranissa. Lähes 400 000 ihmistä ympäri maailman vetosivat ukrainalaiseen **Vitalina Kovalin** kohdistuneiden hyökkäysten tutkimiseksi. Kampanjan ansiosta naistenpäivänä 2019 Vitalina pystyi ensimmäistä kertaa kolmeen vuoteen järjestämään mielenilmauksen kotikaupungissaan ilman äärioikeiston häirintää. Kampanjan aikana Vitalina vieraili Suomessa ja tapasi kirjemaratonin osallistuneita oppilaita.

Samana vuonna yli 700 000 ihmistä vetosi **Athena Daemin** puolesta, joka istuu vankilassa kritisoidaan kuolemanrangaistuksen käyttöä Iranissa. Häntä pahoinpideltiin ja hän on ollut välittömän

lääketieteellisen hoidon tarpeessa. Kiitos kansainvälisen kampanjan Iranin viranomaiset myönsivät Atenalle pääsyn tarvitsemaansa hoitoon.

Vuoden 2019 kampanjassa oppilaat Suomessa kirjoittivat viestejä ihmisoikeuspuolustajien puolesta Kanadassa. Kansainvälisesti yli 400 000 ihmistä vetosivat yli 50 vuotta elohopeamyrkytyksestä kärsineen **alkuperäiskansayhteisön puolesta Grassy Narrowsissa**, Kanadassa. Huhtikuussa 2020 Kanadan hallitus allekirjoitti viimein 19,5 miljoonan dollarin arvoisen sopimuksen terveydenhuoltopalvelujen rakentamisesta elohopeamyrkytyksen saaneille. Sopimus on askel kohti oikeudenmukaisuutta ja selkeä voitto pitkään oikeuksistaan taistelleelle Grassy Narrowsin yhteisölle.

Vuoden 2020 kampanjassa lähetettiin yli 4,4 miljoonaa viestiä.

1 Lue tai katso mitä Moses ajattelee Koulujen kirjemaratonista
www.amnesty.fi/henkilokuvassa-moses-akatugba/
www.youtube.com/watch?v=ZQbyGOsDePg

A close-up photograph of a person's hand holding a blue pen, poised to write on a document. The document features faint architectural drawings or technical sketches. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter. In the center, there is a bright orange rectangular box containing the word "HENKILÖT" in white, bold, sans-serif capital letters.

HENKILÖT

JANNA JIHAD

”JANNA ON IHMISOIKEUSPUOLUSTAJA, MUTTA MYÖS LAPSI, JOKA TOIVOO ITSELLEEN JA MUILLE PALESTIINALAISILLE LAPSILLE NORMAALIA, TURVALLISTA LAPSUUTTA.”

Janna Jihad on 15-vuotias ja haluaisi elää ihan tavallista lapsen elämää. ”Toivoisin, että voisimme pelata ystäväieni kanssa jalkapalloa ilman, että kyynelkaasupanoksia sataa niskaamme”, hän sanoo. Mutta Jannan koti on pienessä Nabi Salehin kylässä Israelin armeijan miehittämän Länsirannan alueella. Elämä armeijan vallan alla on kaikkea muuta kuin normaalia lapsen arkea, sillä miehitettyjen alueiden palestiinalaisten hallintaan sovelletaan julmaa sotilaslainsäädäntöä. Armeija valvoo ja rajoittaa heidän elämäänsä monin tavoin.

Israelin armeija sortaa palestiinalaisia tekemällä esimerkiksi öisiä kotietsintöjä, hajottamalla taloja ja joskus myös kyläkouluja. Usein lapsia ja alaikäisiäkin pidätetään ja rauhanomaisia mielenosoituksia hajoitetaan voimakeinoin. Raja-aidat ja tarkastuspisteet vaikeuttavat matkustamista töihin ja kouluun, koska lyhyeenkin matkaan saattaa kulua tunteja. Sairaalaan pääsy on joskus liki mahdotonta. Monet lapset altistuvat väkivallalle ja traumatisoiville kokemuksille.

Vuonna 2009, Jannan ollessa kolmevuotias, hänen yhteisönsä alkoi pitää viikoittaisia rauhanomaisia mielenosoituksia Israelin miehitystä vastaan. Mielenosoituksiin vastattiin väkivallalla. Kun Janna oli seitsemänvuotias, Israelin armeija surmasi hänen setänsä. Janna alkoi tallentaa äitinsä puhelimella tapahtumia ympärillään tuodakseen maailman tietoon, miten Israelin armeija kohtelee häntä ja hänen yhteisöään. 13-vuotiaana Jannasta tuli yksi maailman nuorimista lehdistökortin omistavista toimittajista. Nykyisin hän dokumentoi armeijan tekemiä ihmisoikeusloukkauksia ja jakaa tallenteita sosiaalisessa mediassa. Jannan videot ovat keränneet satoja tuhansia katsojia ympäri maailmaa.

Israel on sitoutunut YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, mutta se ei ulota sopimuksen takaamaa suojelua Länsirannan palestiinalaislapsiin. Vastaavasti samalla alueella, Israelin laittomissa siirtokunnissa asuvien israelilaislasten oikeuksia kunnioitetaan.

Israelin viranomaiset eivät pidä Jannan toiminnasta. Häntä on useasti ahdisteltu ja uhattu jopa tappaa, ja häntä kohtaan on järjestetty uhkailevia mustamaalauskampanjoita. Janna joutuu jatkuvasti pelkäämään fyysistä väkivaltaa ja kidutusta, yhteisöönsä kohdistuvia rangaistustoimenpiteitä tai joutumista epäoikeudenmukaiseen sotilastuomioistuimeen. Janna on ihmisoikeuspuolustaja, mutta myös lapsi, joka toivoo itselleen ja muille palestiinalaisille lapsille normaalia, turvallista lapsuutta. Israelin armeijan sorron alla hänen oikeutensa ilmaisunvapauteen, rauhanomaiseen kokoontumiseen ja koulutukseen ovat kuitenkin jatkuvasti uhattuna.

Janna ei aio luovuttaa. Ei ennen kuin syrjintä palestiinalaisia kohtaan saadaan loppumaan.

TAUSTA: MIEHITETYT PALESTIINALAISALUEET

Kesäkuussa 1967 kuuden päivän sodan seurauksena Israel otti haltuunsa Länsirannan ja Gazan palestiinalaisalueet. Siitä lähtien Israel on rakentanut satoja laittomia siirtokuntia miehitetille Länsirannalle, mukaan lukien Itä-Jerusalemiin. Siirtokunnissa asuu ja työskentelee satoja tuhansia israelilaisia uudisasukkaita. Israel purki kaikki siirtokuntansa Gazasta vuonna 2005, mutta Länsirannan siirtokunnat ovat säilyneet. Siirtokunnat ovat yksi tärkeimmistä syistä Israelin jo yli 50 vuotta jatkuneen miehityksen aiheuttamille laajamittaisille ihmisoikeusloukkauksille.

Israelin siirtokuntapolitiikalle on ominaista kansalaisuuteen, etnisyyteen ja uskontoon perustuva syrjintä. Siirtokunnat on tarkoitettu vain juutalaisille.

Jannan koti Nabi Salehin kylässä, Ramallahin lähellä, on tullut tunnetuksi Israelin sotilasmiehitystä ja palestiinalaisten maiden takavarikointia vastustavasta aktivismista ja mielenosoituksista. Kylän naapurissa sijaitseva Halamishin siirtokunta

on ottanut haltuunsa kylän maita ja vesilähteen. Israelin armeija on toistuvasti käyttänyt liiallista voimaa kylässä etsintä- ja pidätysoperaatioiden aikana sekä tukahduttaessaan mielenosoituksia.

Vuoden 2009 jälkeen Israelin viranomaisten toiminta on aiheuttanut neljän kyläläisen kuoleman. Sadat muut ovat loukkaantuneet. Loukkaantuneiden joukossa on myös lapsia.

Israelin viranomaiset julistavat Nabi Salehin usein suljetuksi sotilasalueeksi. Näin tehdään erityisesti mielenosoitusten aikana. Sulun aikana kylään kulkevat tiet katkaistaan ja kylän asukkaat ja siellä vierailevat ihmiset joutuvat kulkemaan läpi armeijan tarkastuspisteistä, joilla moni on kokenut Israelin sotilaiden ahdistelleen heitä. Armeija pidättää usein paikallisia poliittisia aktivisteja ja ihmisoikeuspuolustajia, sekä suorittaa öisiä kotietsintöjä. Joskus kotietsintöjen aikana pidetään lapsia, joita syytetään kivien heittämisestä israelilaissoilaita kohti.

Israelin armeijan toimien Nabi Salehissa voidaan katsoa olevan kollektiivinen rangaistus, jossa alueen koko väestöä rangaistaan, vaikka kaikki eivät osallistu aktiivisesti Israelin miehityksen vastustamiseen. Kollektiivinen rangaistus on kansainvälisen oikeuden nojalla kielletty ja se voi olla sotarikos.

Israel on ratifioinut YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja Israelin parlamentissa on sopimuksen toteutumista valvova erityiskomitea. Israel ei kuitenkaan ulota sopimuksen takaamaa suojelua Länsirannan palestiinalaislapsiin – toisin kuin samalla alueella laittomissa Israelin siirtokunnissa asuviin israelilaislapsiin. Siinä, missä siirtokuntien israelilaislapset kuuluvat Israelin siviilioikeuden piiriin, palestiinalaislapsiin kohdistetaan sotilaslainsäädäntöä. Tämä johtaa kaikkien palestiinalaislasten syrjintään.

MIKITA ZALATAROU

”MIKITAA ON PIDETTY ERISTYSSSELLISSÄ, EIKÄ HÄN OLE SAANUT TAVATA VIERAITA TAI VASTAANOTTA PAKETTEJA. OIKEUDENKÄYNNISSÄ MIKITAA KUULUSTELTIIN ILMAN ASIANAJAJAA TAI AIKUISEN LÄSNÄOLOA.”

Mikita Zalatarou on 17-vuotias nuori Valko-Venäjältä. Hän oli aiemmin tavallinen teini-ikäinen, joka piti Minecraftin pelaamisesta ja rap-musiikista. Nyt hänet on syösty maailmaan, joka on pahempi kuin hänen rakastamansa videopelin karmea Nether.

Kaikki alkoi hänen isänsä mukaan viime vuoden elokuussa, kun tuolloin 16-vuotias Mikita oli odottamassa ystäväänsä bussipysäkillä kotikaupunkinsa Homelin keskusaukion lähellä. Aukiolla oli käynnissä rauhanomainen mielenilmaus, jossa vastutettiin edellisenä päivänä

käytyjen presidentinvaalien tuloksia. Poliisin lähestyessä mielenilmausta väkijoukko alkoi hajaantua. Joku huusi Mikitalle, että myös hänen kannattaisi paeta, jolloin hän lähti juoksemaan muiden mukana.

Seuraavana päivänä poliisit tulivat Mikitan koti-ovelle ja pidättivät hänet syytettynä polttopullon heittämisestä poliisia kohti. Mikita vietiin tutkintavankeuteen yli kuudeksi kuukaudeksi. Pidätyksen ja tutkintavankeuden aikana poliisi pahoinpiteli ja kidutti Mikitaa. Häntä esimerkiksi lyötiin sähköpampulla. Epilepsiaa sairastavaa Mikitaa on

pidetty eristysseissä, eikä hän ole saanut tavata vieraita tai vastaanottaa paketteja. Oikeudenkäynnissä Mikitaa kuulusteltiin ilman asianajajaa tai aikuisen läsnäoloa.

Mikita tuomittiin väkivaltaisen mellakan järjestämisestä ja laittomasta räjähteiden käytöstä mielenosoituksen yhteydessä. Tapahtumapaikalla kuvattu videomateriaali ei kuitenkaan näytä Mikitan syyllistyneen väkivaltaisuuksiin, eikä media ei ole raportoinut levottomuuksista tapahtumapaikalla. Tästä huolimatta Mikita tuomittiin viideksi vuodeksi nuorisovankilaan.

TAUSTA: VALKO-VENÄJÄ

Valko-Venäjällä alkoivat valtavat mielenosoitukset presidentinvaalien jälkeen elokuussa 2020. Kymmeniätuhansia rauhanomaisia mielenosoittajia on pidätetty. Pidätyskeskuksiin suljettuja ihmisiä on kidutettu. Muutamat ovat menettäneet henkensä.

Poliisin väärinkäytöksistä on tehty yli 900 valitusta. Amnestyn tietojen mukaan poliisien toimista on aloitettu vasta yksi rikostutkinta.

Sen sijaan rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan on käynnistetty jo yli 600 tutkintaa. Monia heistä on pahoinpidelty tai kidutettu mielenosoituksissa tai pidätysten yhteydessä. Rauhanomaisia mielenosoittajia vastaan on nostettu oikeusjuttuja tekaistujen syytteiden perusteella.

Mielenosoittajia vastaan on nostettu jo yli 200 syytettä esimerkiksi mellakoinnista ja poliisin väkivaltaisesta vastustamisesta.

Pidätyskeskuksiin joutuneiden rauhanomaisten mielenosoittajien tarkkaa määrää ei ole tiedossa. YK:n ihmisoikeusvaltuutetun mukaan pidätettynä oli joulukuun 2020 alussa ollut yli 27 000 ihmistä. Mielivaltaiset pidätykset jatkuvat edelleen.

Valko-Venäjän viranomaisten kovat keinot ulottuvat myös alaikäisiin. Viranomaiset pyrkivät hiljentämään kaiken erimielisyyden, joka on johtanut lapsien uhkailemiseen ja häirintään sekä syytteiden nostamiseen lapsia vastaan. Lapsia on pidätetty mielivaltaisesti ja monia vastaan on nostettu

tuulesta temmattuja syytteitä, hyvin samaan tapaan kuin aikuistenkin kohdalla.

Kouluissa henkilökunta on avoimesti uhkaillut oppilaita perustuen lapsien omiin tai heidän vanhempiensa poliittisiin näkemyksiin. Joitakin lapsia on peloteltu, että heidän vanhempansa joutuvat vankilaan tai että lapset huostaanotetaan.

Tästä huolimatta protestiliike Valko-Venäjällä kasvaa ja vahvistuu. Valkovenäläiset eivät ole lakanneet kritisoimasta maan hallintoa. He ilmaisevat erimielisyytensä ja kritiikkinsä monin erilaisin keinoin – joskus tavoilla, joita ulkopuolisten on vaikea tunnistaa.

IHMISOIKEUDET

MITÄ OVAT IHMISOIKEUDET?

Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasa-vertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.

– YK:n ihmisoikeuksien julistus, 1. artikla

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan jokaiselle ihmiskunnan jäsenelle yhtäläisesti kuuluvia oikeuksia. Niiden tavoitteena on turvata jokaiselle ihmiselle ihmisarvoinen elämä, perustoimeentulo ja taata yhteiskunnalliset osallistumismahdollisuudet. Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle ja ovat voimassa kaikkina aikoina ja kaikkialla henkilön taustasta, kansalaisuudesta, vakaumuksesta tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Kaikilla ihmisillä on oikeuksien lisäksi myös velvollisuus kunnioittaa muiden oikeuksia. Ketään ei esimerkiksi saa syrjiä, sillä se loukkaisi ihmisoikeussopimuksessa olevaa syrjinnän kieltoa. Ihmisoikeudet on turvattu YK:n yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa sekä useissa kansainvälisissä sopimuksissa.

IHMISOIKEUDET OVAT:

Yleismaailmallisia

Ne kuuluvat kaikille maailman ihmisille, kaikkina aikoina ja kaikkialla.

Luovuttamattomia

Ihminen ei voi menettää oikeuksiaan sen enempää kuin lakata olemasta ihminen. Oikeuksia ei voi luovuttaa pois edes omasta vapaasta tahdosta.

Erottamattomia

Ne riippuvat toisistaan siten, että yhden oikeuden edistämisellä on suotuisia vaikutuksia muiden oikeuksien toteutumiseen. Vastaavasti ihmisoikeusloukkaukset vaikuttavat usein kielteisesti muiden oikeuksien toteutumiseen.

Perustavanlaatuisia

Vain kaikkein tärkeimmiksi katsotut oikeudet on nimetty ihmisoikeuksiksi.

YK:N YLEISMAAILMALLINEN IHMISOIKEUKSIEN JULISTUS (ENGL. UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS)

YK hyväksyi yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1948. Julistus on ensimmäinen kansainvälisesti laadittu kattava luettelo ihmisoikeuksista ja siinä on 30 artiklaa eli kohtaa. Näitä ovat esimerkiksi oikeus elämään, vapauteen ja turvallisuuteen, vapaus orjuudesta, kidutuksen kielto, oikeus turvapaikkaan, oikeus avioliittoon ja perheeseen, mielipiteen ja sananvapaus sekä oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Ihmisoikeusjulistus on kirjaimellisesti julistus, eikä se siksi velvoita valtioita oikeudellisesti. Sen

poliittinen ja moraalinen vaikutusvalta on kuitenkin huomattavan suuri. Hyväksymisestä lähtien julistus on toiminut kansainvälisen ihmisoikeusjärjestelmän perustana. Sen pohjalta on laadittu useita sitovia sopimuksia, mukaan lukien YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus; taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva yleissopimus sekä kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen ja halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus. Ihmisoikeuksista on näin ollen tullut osa kansainvälistä oikeutta.

KANSAINVÄLISET IHMISOIKEUSSOPIMUKSET

Ihmisoikeudet suojelevat ihmisiä ja luovat täten velvoitteita valtion johdolle, hallitukselle ja viranhaltijoille. Ihmisoikeussopimukset ovat valtioiden solmimia kansainvälisiä sopimuksia. Kun valtio ratifioi, eli lopullisesti hyväksyy, vahvistaa ja saattaa voimaan, sopimuksen, se sitoutuu ottamaan vastuulleen sopimuksessa määritellyt velvoitteet. Valtioiden on kunnioitettava yksilöiden oikeuksia, suojeltava niitä sekä edistettävä oikeuksien toteutumista käytännössä. Suurin osa maailman valtioista on sitoutunut kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.

SANAN- JA MIELIPITEENVAPAAUS

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 19.

Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus suojelee oikeutta sanan- ja mielipiteenvapauteen. Sanan- ja mielipiteenvapaus takaa meille kaikille oikeuden pitää mielipiteitä ja ilmaista niitä vapaasti, ilman valtion puuttumista. Tähän vapauteen kuuluu oikeus ilmaista mielipiteitä mielenosoituksissa tai kirjoitusten, median, internetin tai taiteen avulla. Sanan- ja mielipiteenvapaus on tärkeä oikeus kaikissa yhteiskunnissa. Tarvitsemme ajatusten vapaata vaihtoa, jotta mahdollisimman monet näkemykset tulevat kuulluiksi. Jos sanan- ja ilmaisunvapautta rajoite-

taan, se vaikuttaa siihen, miten paljon saamme tärkeää tietoa ja miten oikeuksiamme kunnioitetaan. Ilman tätä oikeutta myös muita ihmisoikeuksia on vaikeampi puolustaa.

Sanan- ja mielipiteenvapaus on tärkeää myös meille jokaiselle yksilönä. Mielipiteemme ja ajatuksemme tekevät meistä ihmisiä. Jos ihmisiä estetään ilmaisemasta itseään, myös heidän persoonallisuutensa ilmaiseminen kielletään.

Ihmisoikeussopimukset sallivat rajoittaa sananvapautta vain rajatuissa tapauksissa. Useissa maissa esimerkiksi rasistinen tai muuten syrjivä puhe on laissa kielletty. Sananvapautta saa rajoittaa vain sellaisissa tilanteissa, joissa se on välttämätöntä. Välttämättömiä syitä voivat olla esimerkiksi ihmisten tai ihmisryhmien suojeleminen, kansallinen turvallisuus, yleinen järjestys, kansanterveys tai moraal.

Sanan- ja mielipiteenvapaus on taattu myös seuraavissa sopimuksissa:

- YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus 19. artikla
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 13. artikla

RAUHANOMAINEN KOKOONTUMIS- JA YHDISTYMISVAPAAUS

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 20.

1. *Kaikilla on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.*
2. *Ketään ei saa pakottaa liittymään mihinkään yhdistykseen.*

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus takaa meille jokaiselle oikeuden kokoontua ja muodostaa yhdistyksiä. Rauhanomainen kokoontumisvapaus tarkoittaa oikeutta kokoontua yhteen julkisilla paikoilla yhteisellä asialla. Kokoontumiset voivat olla esimerkiksi kokouksia, lakkoja tai mielenilmauksia. Oikeus tarkoittaa sitä, että henkilöllä on oikeus kokoontua rauhanomaisesti

muiden kanssa ilman, että hänen tarvitsee pelätä pidätystä tai poliisin häirintää. Viranomaisilla on velvollisuus helpottaa rauhanomaisten kokoontumisten järjestämistä ja poliisin täytyy taata sekä mielenosoituksen osallistujien että yleisön turvallisuus.

Oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen on taattu myös seuraavassa sopimuksessa:

- YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus 21. artikla
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 15. artikla

SYRJINNÄN KIELTO

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 2.

Jokainen on oikeutettu kaikkiin tässä julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erotusta.

Meillä jokaisella on oikeus yhdenvertaiseen kohteluun. Tämä tarkoittaa, että meillä kaikilla on oikeus kaikkiin ihmisoikeuksiin riippumatta siitä, miltä näytämme, mistä tulemme, mitä puhumme, teemme tai ajattelemme tai ketä rakastamme. Ketään ei saa syrjiä mistään henkilöön perustuvasta syystä. Syrjinnän kielto tarkoittaa, että valtiolla on vastuu varmistaa, etteivät sen toimet suoraan tai välillisesti syrji mitään tiettyä

ihmisryhmää tai aiheuta ihmisille enemmän haittaa kuin muille. Syrjinnän vastakohta on yhdenvertaisuus. Se tarkoittaa, että oikeuksien toteutumiseksi on tärkeää huomioida jokaisen yksilön lähtökohdat ja niiden tuomat mahdollisuudet tai rajoitukset liittyen oikeuksien käyttöön. Syrjityssä asemassa olevaa yksilöä tai ryhmää voidaan auttaa erityistoimin, jotta he voisivat käyttää oikeuksiaan samalla tavalla kuin muut.

Syrjinnän kielto on taattu myös seuraavassa sopimuksessa:

- YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus 26. artikla
- YK:n taloudellisia ja sosiaalisia oikeuksia koskeva yleissopimus 2. artikla
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 2. artikla

OIKEUS OIKEUDENMUKAISEEN OIKEUDENKÄYNTIIN

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 10.

Jokaisella on täysin tasa-arvoisesti oikeus siihen, että häntä oikeudenmukaisesti ja julkisesti kuullaan riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa hänen oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan määrättäessä tai häntä vastaan nostettua rikossyytettä selvitettäessä.

YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, artikla 11.

1. Jokaisen rikollisesta teosta syytteessä olevan henkilön edellytetään olevan syytön siihen asti kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti todistettu julkisessa oikeudenkäynnissä, jossa hänelle turvataan kaikki hänen puolustustaan varten tarpeelliset takeet.

2. Ketään ei pidä tuomita rangaistavaksi teoista tai laiminlyönneistä, jotka eivät kansallisen tai kansainvälisen oikeuden mukaan olleet rikollisia tekohetkellä. Myöskään ei pidä tuomita ankarampaan rangaistukseen, kuin mikä oli sovellettavissa rangaistavan teon suoritushetkellä.

Meillä jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, olemme sitten rikoksen uhreja tai sen tekemisestä epäiltyjä. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tarkoitus on taata oikeudenmukainen ja julkinen kuuleminen riippumattomassa ja itsenäisessä tuomioistuimessa kohtuullisessa ajassa. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tarkoitus on varmistaa, ettei syytöntä henkilöä tuomita. Uhkailu, kiristys tai väkivalta eivät kuulu oikeudenmukaiseen oikeusprosessiin. Myös todistusaineisto tulee hankkia reilulla ja läpinäkyvällä tavalla. Oikeudenkäynnin tuomarin, maallikotuomareiden tai muiden viranomaisten tulee olla puolueettomia. Oikeudenkäynnin tulee tapah-

tua kohtuullisessa ajassa ja sen osapuolille tulee taata mahdollisuus esittää todisteita. Oikeudenmukaisessa oikeudenkäynnissä lähdetään myös siitä olettamasta, että henkilö on syytön, ellei toisin todisteta. Syytetyllä on myös oikeus saada oikeusapua, mikäli varallisuustilanne estää yksityisen oikeudellisen avustajan hankkimisen. Ei ole merkitystä syytetäänkö henkilöä myymälävarkaudesta vai murhasta – jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on taattu myös seuraavassa sopimuksessa:

- YK:n kansalais- ja poliittisia oikeuksia koskeva yleissopimus 9. artikla
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 40. artikla

MIEHITYS

Haagin yleissopimus, joka koskee maasodan lakeja ja tapoja, Liite yleissopimukseen: Maasodan lakeja ja tapoja koskeva ohjesääntö, 42. artikla

Aluetta pidetään vallattuna, kun se tosiasiallisesti on vihollisarmeijan vallanalaisena.

Valtaus ulottuu ainoastaan niihin alueisiin, missä tämä valtaoikeus on voimassa ja sitä voidaan käyttää.

Valtaus eli miehitys tarkoittaa tilannetta, jossa jokin valtio ottaa toisen valtion (osan tai kokonaan) hallintaansa. Miehityksiä on historiassa tapahtunut useita osana sodankäyntiä, mutta myös rauhanaikana. Miehityksellä ei tarkoiteta kuitenkaan sitä, että miehittävä valtio liittäisi toisen valtion osia itseensä. Miehitykset ovat yleensä väliaikaisia ja ne päättyvät miehittävän valtion vetäytymiseen alueelta tai rauhansopimukseen, jossa sovitaan rauhan ehdoista. Rauhan ehtoihin voi kuulua myös miehitettyjen alueiden liittämistä osaksi toista valtiota.

Kansainväliset sopimukset sodankäynnin säännöistä ja siviilien suojelemisesta vaativat miehittävää valtiota kunnioittamaan miehitetyn alueen ihmisten oikeuksia. Myös miehitetyn alueen siviilien kunniaa, perheoikeuksia, tapoja ja uskontoa on kunnioitettava. Heitä on kohdeltava inhimillisesti sekä suojeltava kaikilta väkivallan teoilta tai uhkauksilta. Oikeuksia saa rajoittaa vain tilapäisesti, jos ne ovat uhka valtion turvallisuudelle.

Miehittäjällä ei ole oikeutta siirtää alueen ihmisiä muualle tai tuoda oman valtionsa ihmisiä asumaan miehitetylle alueelle. Miehitetyn alueen asukkailla sekä ulkomaalaisilla on kuitenkin oikeus poistua maasta niin halutessaan. Miehittäjä ei myöskään saa kollektiivisesti rangaista alueen siviiliväestöä yksittäisten ihmisten tai ryhmien tekemistä väkivaltaisuuksista.

Tärkeimmät sodan säännöt

- Siviilit, lääkintähenkilökunta, avustustyöntekijät, haavoittuneet tai antautuneet taistelijat ja muut, jotka eivät osallistu viholaisuuteen, ovat suojeltuja.
- Hyökkäysten kohdistaminen siviileihin on sotarikos.
- Siviileillä on oikeus tulla suojelluksi sodan vaaroilta ja saada tarvitsemaansa apua.
- On tehtävä kaikki mahdollinen, jotta välttyttäisiin siviilien vahingoittumiselta ja heidän kotiensä tuhoamiselta. Siviilien eloonjäämisen kannalta välttämättömien kohteiden, kuten vesilaitosten ja viljan, tuhoaminen on kielletty.
- Kaikilla sairailta ja haavoittuneilla on oikeus saada hoitoa riippumatta siitä, kenen puolella he ovat.
- Humanitaarisessa roolissa toimivaa lääkintähenkilökuntaa, sairaankuljetusajoneuvoja ja sairaaloita vastaan ei saa hyökätä.
- Vankien kidutus ja halventava kohtelu on kielletty.
- Vangituilla on oikeus ruokaan ja veteen, ja heidän tulee saada olla yhteydessä läheistensä kanssa.
- Sodassa sallittuja aseita ja taktiikoita on rajoitettu, jotta välttytään tarpeettomalta kärsimykseltä.
- Aseellisen selkkauksen yhteydessä tapahtuva raiskaus ja muu seksuaalinen väkivalta on kielletty.

Lähde: SPR Sodassakin on säännöt -oppimateriaali²

2 Suomen Punaisen Ristin Sodassakin on säännöt -oppimateriaali: <https://www.sproppimateriaalit.fi/>

A photograph of a social gathering, possibly a party or a meeting, with a teal text overlay. The image is dimly lit with a blue tint. In the foreground, a person's hand is visible, wearing a black watch. In the background, a person is holding a glass bottle. The text "TEHTÄVÄT" is centered in a teal box.

TEHTÄVÄT

TEHTÄVÄ: MITKÄ OIKEUDET EIVÄT TOTEUDU?

Sopii kaikenkokoisille ryhmille

Vie aikaa n. 15–20 minuuttia (riippuen siitä, miten haluat soveltaa harjoitusta)

Mitä tarvitsen? Tiivistelmän ihmisoikeuksien julistuksesta (s. 28) ja henkilöiden tarinat (s. 8, 10). Nämä löytyvät myös oppilaiden materiaalista verkkosivuilta.³

Tämä harjoitus sopii parhaiten osaksi henkilöiden tarinoiden käsittelyä ennen kirjeiden tai korttien kirjoittamista. Harjoitus on jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa tarinoita käsitellään eettisellä tasolla ja pohditaan, mikä tavassa, jolla ihmistä tai ihmisiä kohdellaan, on väärin. Toisessa osassa pohdinta liitetään YK:n yleismaailmallisessa ihmisoikeusjulistuksessa lueteltuihin artikloihin. Voit halutessasi pitää harjoituksen lyhyempänä käsittelemällä vain jommankumman osan.

Selitä, että tässä tehtävässä käsitellään todellisten henkilöiden tarinoita. Jaa oppilaat pienempiin ryhmiin ja pyydä heitä keskustelemaan 5-10 minuuttia yhdestä (tai useammasta) tarinossa

esiintyvistä henkilöstä. Käytä seuraavaa apukysymystä:

1. Mikä on väärin tavassa, jolla kyseessä olevaa henkilöä kohdellaan?

Jaa seuraavaksi oppilaille lista YK:n ihmisoikeusjulistuksessa hyväksytyistä oikeuksista. Voit vaihtoehtoisesti heijastaa listan näkyville. Pyydä oppilaita pohtimaan ryhmissä 5-10 minuutin ajan seuraavaa kysymystä:

2. Mitkä YK:n yleismaailmallisessa ihmisoikeusjulistuksessa luetellut oikeudet jäävät toteutumatta kyseessä olevan henkilön kohdalla?

Voit kertoa, että osaan ihmisoikeusloukkauksista tarinoissa viitataan suoraan. Oikeudet saattavat kuitenkin jäädä toteutumatta myös, koska muut oikeudet eivät toteudu henkilön kohdalla. Kaikki ihmisoikeudet ovat riippuvaisia toisistaan.

Tehtävän purkamista varten voit pyytää oppilaita kirjoittamaan löytämänsä asiat paperille ja kiertämään katsomassa muiden papereita. Voitte keskustella yhdessä esimerkiksi seuraavista kysymyksistä:

- Saiko muiden ryhmien vastausten katsominen teidät ajattelemaan jotakin oikeutta tai asiaa, minkä haluaisitte lisätä omaan listaan?
- Löydätkö jonkin oikeuden, jonka ei mielestänne pitäisi olla listassa? Miksi?
- Miksi olette valinneet juuri tämän oikeuden tai artiklan?
- Oliko loukattujen oikeuksien löytäminen vaikeaa?
- Mitä valtion ja sen viranomaisten tulisi tehdä, jotta tilanne henkilön kohdalla korjaantuisi?
- Mitä me voisimme ryhmänä tehdä, jotta kyseinen valtio noudattaa kaikille kuuluvia ihmisoikeuksia paremmin?

TEHTÄVÄ: MITEN IHMISOIKEUKSIA PUOLUSTETAAN?

 Sopii kaikenkokoisille ryhmille

 Vie aikaa n. 15-20 minuuttia (riippuen siitä, miten haluat soveltaa harjoitusta)

 Mitä tarvitset? Tiivistelmä ihmisoikeuksien julistuksesta (s. 28), kyniä, paperia

Tämän tehtävän tarkoituksena on auttaa oppilaita tarkastelemaan arkeaan ja ympäristöään niissä toteutuvien tai toteutumattomien oikeuksien kautta, sekä ymmärtämään, miten ja miksi oikeuksia puolustetaan.

1. Jaa oppilaat neljän tai viiden hengen ryhmiin ja anna jokaiselle ryhmälle tyhjä paperi. Pyydä ryhmiä valitsemaan yksi oikeus, jota he haluavat puolustaa. Oikeuden voi valita YK:n ihmisoikeusjulistuksen tiivistelmästä tai ryhmä voi keksiä jonkun heidän arkeensa liittyvän, heille tärkeän asian / oikeuden.

2. Kun ryhmät ovat valinneet itselleen oikeudet, kerro, että heidän valitsemansa oikeus otetaan heiltä nyt pois. Pyydä ryhmiä reflektoi-
maan seuraavia kysymyksiä:

- Miltä oikeuden menettäminen heistä tuntuu?
- Miksi tätä oikeutta on heidän mielestään tärkeää tai perusteltua puolustaa?
- Miten he voivat puolustaa tämän oikeuden toteutumista omassa yhteisössä tai maassa?
- Minkälaisiin toimenpiteisiin he voivat ryhtyä puolustaakseen valitsemaansa oikeutta? (esim. mielenilmaus, blogin kirjoittaminen, aktivistiryhmän perustaminen)

Pyydä ryhmiä kirjoittamaan vastaukset paperille ja kerro, että heidän tulee esitellä vastaukset muulle ryhmälle.

3. Kun ryhmät ovat päättäneet, mihin toimenpiteisiin ne ryhtyisivät, pyydä jokaista ryhmää kertomaan lyhyesti, minkä oikeuden he valitsivat, miksi he valitsivat juuri tämän oikeuden ja miten he puolustaisivat oikeutta. Kirjoita ehdotetut toimenpiteet näkyviin. Kysy oppilailta:

- Kuka voisi tukea heitä ja miten? (esim. opettaja, koulun työntekijät, viranomaiset jne.)
- Minkälaisia haasteita oppilaat saattaisivat kohdata? Mikä tai kuka voisi seisoa heidän tiellään?
- Miksi ja miten heidän toimintaansa voitaisiin vaikeuttaa? Jatkaisivatko he oikeuden puolustamista kaikesta huolimatta?
- Mikä on pahinta mitä heille voisi tapahtua, jos he silti päättäisivät puolustaa valittua oikeutta?
- Mikä saisi heidät jatkamaan oikeuden puolustamista?

TEHTÄVÄ: JANNA JIHAD, MIEHITETTY PALESTIINALAISALUE

 Sopii kaikenkokoisille ryhmille

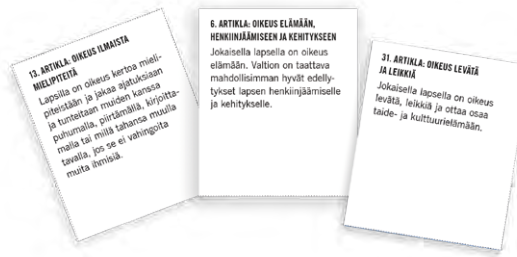
 Vie aikaa 20-60 minuuttia (riippuen tehtävän soveltamisesta)

 Mitä tarvitset? Tiivistelmä ihmisoikeuksien julistuksesta (s.28), tiivistelmä lapsen oikeuksien sopimuksesta (s.29), kortit lapsen oikeuksista (s.31), kortit arkitilanteista (s.32), Jannan Jihadin tarina (s.8), taustateksti miehitystä palestiinalaisalueista (s.9)

Tässä tehtävässä tutustutaan lapsen oikeuksiin ja palestiinalaisen Janna Jihadin arkeen. Tehtävän tarkoituksena on opetella empatiataitoja sekä syventää ymmärrystä lapsen oikeuksien toteutumisesta omassa arjessa ja palestiinalaislasten elämässä. Tehtävässä on kaksi osaa, jotka voi toteuttaa yhdessä tai erikseen.

Huomioithan, että tehtävässä käsiteltävät teemat ja tarinat ovat vaikeita ja ne voivat vaikuttaa osallistujiin eri tavoin. Varaa aikaa myös tunteiden ja ajatusten turvalliseen purkamiseen.

OSA 1: LAPSEN OIKEUDET ARJESSA

1. Aloita käsittelemällä ihmisoikeuksia ryhmän kanssa. Kysy, mitä osallistujat tietävät ihmis-oikeuksista? Tutustukaa yhdessä YK:n ihmis-oikeuksien julistukseen.
2. Kerro, että YK:n ihmisoikeuksien julistus ja ihmisoikeussopimukset suojelevat kaikkien ihmisten, myös lasten, oikeuksia. Lasten oikeuksista on kuitenkin olemassa oma sopimuksensa, joka takaa erityisiä oikeuksia lapsille. Lapsen oikeudet koskevat kaikkia lapsia ja nuoria, jotka ovat alle 18-vuotiaita. Niiden tarkoitus on suojella lapsia, varmistaa että lapsia kuullaan ja kuunnellaan, ja että lapsilla on parhaat mahdolliset edellytykset menestyä elämässä.
3. Jaa osallistujat pieniin ryhmiin ja jaa jokaiselle ryhmälle kahdeksan korttia lapsen oikeuksista sekä kahdeksan korttia arkitilanteista. Kerro, että korteissa olevat lapsen oikeudet edustavat vain osaa sopimuksen oikeuksista.

Pyydä ryhmiä yhdistämään kortit arkitilannekorttien kanssa. Yhdistelmävaihtoehtoja on monia.

4. Käykää yhdessä läpi, miten osallistujat ovat yhdistäneet kortit ja miksi.
5. Korttien yhdistämisen jälkeen pyydä osallistujia valitsemaan korttien joukosta neljä oikeutta, jotka ovat toteutuneet heille tänään. Tämän jälkeen ota yksi näistä oikeuksista pois ja keskustelkaa yhdessä seuraavista kysymyksistä:
 - Millainen heidän päivänsä olisi ollut, jos tämä oikeus ei olisi toteutunut heille tänään?
 - Miten erilaista heidän elämänsä olisi, jos tämä oikeus ei toteutuisi heille ollenkaan?
 - Miten tämän oikeuden kieltäminen vaikuttaisi muihin oikeuksiin? Esim. jos et voi liikkua vapaasti, et voi mennä kouluun-kaan.
6. Kerro lopuksi, että ihmisoikeusperiaatteet pätevät myös lapsen oikeuksiin. Jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen kohteluun ja oikeus tehdä päätöksiä omaan elämäänsä liittyen. Nämä oikeudet ovat universaaleja, eli ne kuuluvat meille kaikille kaikkialla maailmassa. Oikeudet ovat myös jakamattomia ja

toisistaan riippuvaisia, eli kaikki oikeudet ovat yhtä tärkeitä ja ne liittyvät toisiinsa. Kenelläkään ei ole oikeutta ottaa oikeuksiamme pois.

Kerro, että valtioilla on velvollisuus suojella, toimeenpanna ja kunnioittaa lapsen oikeuksia. Se tarkoittaa sitä, että valtion tulee suojella lapsia esimerkiksi väkivallalta tai muilta haitoilta, sekä varmistaa, että lait ja viranomaisten käytännöt vastaavat lapsen oikeuksia. Kaikkien lasten oikeuksia ei kuitenkaan kunnioiteta maailmassa. Tämän tehtävän tarkoituksena on tutustua lasten oikeuksien toteutumiseen miehitetyllä palestiinalaisalueella tutustumalla Jannan tarinaan ja hänen työhönsä lapsen oikeuksien puolesta.

Lue lopuksi seuraava kappale Jannan ajatuksista.

"Ryhdyin toimittajaksi seitsemänvuotiaana, kun ymmärsin, että ihmiset eivät tiedä meidän lasten todellisuudesta eläessämme Israelin sotilas miehityksen alla. Monet ihmiset eivät tiedä, että meidän oikeuksiamme loukataan joka päivä; että meidän lapsuuttamme loukataan joka päivä."

OSA 2: JANNA JIHADIN TARINA

7. Tutustukaa miehitettyjen palestiinalaisalueiden tilanteeseen taustamateriaalin avulla. Voit heijastaa tekstin koko luokalle näkyviin tai lukea sen ääneen.
8. Jaa tämän jälkeen osallistujat pieniin ryhmiin. Pyydä ryhmiä lukemaan Jannan tarina. Vaihtoehtoisesti voitte katsoa videon Jannasta.⁴
9. Jaa sen jälkeen ryhmille tiivistelmä ihmisoikeuksien julistuksesta tai tiivistelmä lapsen oikeuksien sopimuksesta.

Pyydä ryhmiä keskustelemaan seuraavista kysymyksistä:

- Mikä heitä mahdollisesti yllättää Jannan tarinassa?
- Mitä ihmisoikeuksien tai lapsen oikeuksien loukkauksia Janna ja muut hänen kylänsä lapset joutuvat kokemaan?
- Miten se vaikuttaa Jannan ja muiden kylän lapsien elämään, että Israel ei kunnioita ja suojele palestiinalaislasten oikeuksia?
- Miltä heistä mahdollisesti tuntuu?
- Miltä sinusta tuntuu?

10. Tehkää yhdessä lista kaikista niistä ihmis- oikeusloukkauksista, joita Janna ja muut palestiinalaislapset miehitetyillä palestiinalais- alueilla joutuvat kokemaan sen seurauksena, että Israel ei suojele heidän oikeuksiaan.

Kerro, että Israel on ratifioinut lapsen oikeuk- sien sopimuksen, mutta se ei katso näiden oikeuksien koskevan palestiinalaislapsia miehitetyillä palestiinalaisalueilla. Tämä johtaa palestiinalaislasten syrjintään.

11. Miettikää yhdessä seuraavia kysymyksiä:

- Miltä luulet palestiinalaislapsista tuntuvan tietäen, että heitä syrjitään ja heidän oikeuk- siaan ei kunnioiteta?
- Miltä tämä syrjintä tuntuu sinusta?
- Mitä opit Jannan tarinasta ja siitä, miten voit itse puolustaa omia oikeuksiasi?

12. Kerro, että Jannalta vaaditaan erityistä vahvuutta ja rohkeutta hänen elässään tilanteessa, jossa yhdenvertaisten oikeuksien ajamisesta rangaistaan. Se, että Janna on lapsi ja ihmisoikeuspuolustaja, asettaa hänet vaaraan. Janna joutuu jatkuvasti pelkäämään fyysistä väkivaltaa ja kidutusta, yhteisönsä kohdistuvia rangaistustoimenpiteitä tai joutumista epäoikeudenmukaiseen sotilas- tuomioistuimeen. Hänen oikeutensa ilmaisun- vapauteen, rauhanomaiseen kokoontumiseen sekä koulutukseen ovat jatkuvasti uhan alla.

13. Kerro lopuksi osallistujille mahdollisuudesta kirjoittaa ja/tai piirtää solidaarisuusviestejä Jannalle ja muille palestiinalaislapsille sekä vedota Israelin viranomaisiin palestiinalais- lasten suojelemiseksi.

4 Video löytyy osoitteesta
www.amnesty.fi/koulujen-kirjemarkaron/materiaalit

TEHTÄVÄ: MIKITA ZALATAROU, VALKO-VENÄJÄ

 Sopii kaikenkokoisille ryhmille

 Vie aikaa 20-60 minuuttia (riippuen tehtävän soveltamisesta)

 Mitä tarvitset? Mitä tarvitset? Oikeudenmukainen oikeudenkäynti (s.33), milloin oikeudenkäynti on oikeudenmukainen (s.37), lapsen oikeudet oikeusprosessissa (s.38), Mikita Zalataroun tarina (s.10), kyniä/ tarroja, post-it-lappuja (kahta väriä)

Tässä tehtävässä tutustutaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteisiin ja valkovenäläisen Mikita Zalataroun tarinaan. Tehtävän tarkoituksena on opetella empatiataitoja sekä syventää ymmärrystä lapsen oikeuksien toteutumisesta omassa arjessa ja Mikitan elämässä. Tehtävässä on kaksi osaa, jotka voi toteuttaa yhdessä tai erikseen.

Huomioithan, että tehtävässä käsiteltävät teemat ja tarinat ovat vaikeita ja ne voivat vaikuttaa osallistujiin eri tavoin. Varaa aikaa myös tunteiden ja ajatusten turvalliseen purkamiseen.

OSA 1: OIKEUDENMUKAINEN OIKEUDENKÄYNTI

1. Sijoita Oikeudenmukainen oikeudenkäynti -liitemateriaalin kuvat ja tarinat ympäri luokkahuonetta. Pyydä osallistujia kiertämään luokassa ja lukemaan tarinat. Pyydä osallistujia merkitsemään rasti tai laittamaan tarra tarinoiden alla olevalle janalle sen mukaan, miten oikeudenmukaiselta tai epäoikeudenmukaiselta kukin tarina kuulostaa.
2. Keskustelkaa yhdessä äänestyksen tuloksesta. Kysy osallistujilta
 - Kuinka oikeudenmukainen tai epäoikeudenmukainen kukin tarina oli?

Pyydä osallistujia vertailemaan tarinoita keskenään.
3. Jaa osallistujille liitemateriaali Milloin oikeudenkäynti on oikeudenmukainen? Jaa heille myös eri värisiä post-it-lappuja. Kerro osallistujille, että he voivat käyttää jaettua materiaalia seuraavan tehtävän taustana.
4. Pyydä osallistujia jälleen kiertämään luokassa seinille kiinnitettyjen tarinoiden välillä. Tällä kertaa heidän tulee kirjoittaa post-it-lapuille seuraavia asioita.
 - Väri 1: mitä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin oikeuksia tarinassa on loukattu?
 - Väri 2: miltä heistä itsestään tuntuisi, jos he olisivat samassa tilanteessa tarinan henkilön kanssa?

5. Kun jokainen on saanut kirjoitettua post-it-laput, pyydä heitä keskustelemaan seuraavista asioista:

- Kunnioitettiinko Mikita Zalataroun oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin?
- Millainen vaikutus sillä on ollut hänen elämäänsä?
- Kuuluuko hänelle myös muita oikeuksia ja tulisiko häntä kohdella eri tavalla sen takia, että hän on lapsi?

Kerro, että onpa ihminen syytettynä tai tuomittu mistä tahansa rikoksesta, hänen ihmisoikeuksiaan, kuten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, tulee kunnioittaa. Tämän lisäksi rikoksesta epäiltyjä lapsia koskee erityiset oikeudet ja heitä tulee kohdella eri tavalla, kuin aikuisia epäiltyjä. Nämä oikeudet on taattu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa.

OSA 2: MIKITA ZALATAROUN TARINA

6. Jaa osallistujat pieniin ryhmiin. Jaa jokaiselle ryhmälle Mikita Zalataroun tarina sekä liite-materiaali Lapsen oikeudet oikeusjärjestelmässä. Kerro, että liitteessä kerrotaan lapsia koskevista oikeuksista ja suojelusta oikeusjärjestelmässä.

Pyydä ryhmiä katsomaan listaa ja merkitsemään, mitä oikeuksia tai suojelua ei tarjottu Mikitalle.

Vaihtoehtoinen toteutus: lue listan oikeudet yksi kerrallaan ja pyydä osallistujia nostamaan kätensä niiden oikeuksien kohdalla, jotka eivät toteutuneet Mikitalle.

7. Pyydä osallistujia pohtimaan seuraavia kysymyksiä:

- Mikita on lapsi/nuori. Loukattiinko joitain hänelle kuuluvia oikeuksia?
- Kuinka nämä oikeuksien loukkaukset vaikuttavat hänen elämäänsä?
- Miltä sinusta tuntuisi, jos sama tapahtuisi sinulle? Miten se muuttaisi elämääsi? Purkakaa ryhmien pohdintoja yhdessä.

8. Kerro, että Mikitan ihmisoikeuksia ja oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on loukattu, mutta erityisesti hänelle kuuluvia lapsen oikeuksia on loukattu. Tästä syystä Amnesty vaatii Mikitan vapauttamista ja hänelle oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä, joka ottaa huomioon lapsen oikeudet.

9. Kerro lopuksi osallistujille mahdollisuudesta kirjottaa ja/tai piirtää solidaarisuusviestejä Mikitalle, sekä vedota Valko-Venäjän yleiseen syyttäjään Mikitan vapauttamiseksi ja uuden oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin järjestämiseksi.

TEHTÄVIEN LIITTEET

LIITE: TIIVISTELMÄ YK:N YLEISMAAILMALLISESTA IHMISOIKEUSJULISTUKSESTA

KANSALAIISOIKEUDET JA -VAPAUDET

Oikeus elämään, vapaus kidutuksesta ja orjuudesta, mielipiteen- ja uskonnonvapaus, oikeus syrjimättömyyteen.

1. Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan
2. Syrjinnän kieltö
3. Oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen
4. Orjuuden ja pakkotyön kieltö
5. Kidutuksen kieltö
15. Oikeus kansalaisuuteen

LAILLISET OIKEUDET

Syyttömyys, kunnes toisin todistetaan, oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja kieltö tulla pidätetyksi mielivaltaisesti, vangita tai ajaa maanpakoon.

6. Oikeus tulla tunnustetuksi henkilönä
7. Tasavertaisuus lain edessä
8. Oikeus hyvitykseen, mikäli oikeuksia on loukattu
9. Kieltö pidättää tai vangita mielivaltaisesti, tai ajaa maanpakoon
10. Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin
11. Syytön kunnes laillisessa oikeudenkäynnissä toisin todistetaan
14. Oikeus turvapaikkaan

SOSIAALISET OIKEUDET

Oikeus opetukseen, oikeus perustaa perhe, oikeus terveydenhuoltoon ja vapaa-aikaan.

12. Oikeus yksityis- ja perhe-elämän suojaan
13. Oikeus liikkua vapaasti ja valita asuinpaikka valtion sisällä
16. Oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe
24. Oikeus lepoon ja vapaa-aikaan
26. Oikeus opetukseen

TALOUDELLISET OIKEUDET

Oikeus omaisuuteen, työhön, asuntoon ja riittävään elintasoon.

17. Oikeus omaisuuteen
22. Oikeus sosiaaliturvaan
23. Oikeus työhön
25. Oikeus riittävään elintasoon

POLIITTISET OIKEUDET

Oikeus osallistua poliittiseen päätöksentekoon ja oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.

18. Ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus
19. Oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen
20. Oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen
21. Oikeus osallistua julkiseen toimintaan ja poliittiseen päätöksentekoon

SIVISTYKSELLISET OIKEUDET

Oikeus osallistua yhteiskunnan sivistyselämään.

27. Oikeus osallistua yhteiskunnan sivistyselämään
28. Oikeus kansainväliseen järjestykseen, jonka puitteissa nämä oikeudet ja velvollisuudet voivat toteutua
29. Velvollisuus kunnioittaa muiden oikeuksia
30. Mitään näitä julistuksessa mainittuja oikeuksia ei saa ottaa pois

LIITE: LAPSEN OIKEUKSIEN SOPIMUS LYHENNETTYNÄ

Lähde: Unicef ⁵

1. Jokainen alle 18-vuotias on lapsi.
2. Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiensa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.
3. Lasta koskevista päätöksistä on aina ensisijaisesti harkittava lapsen etu.
4. Valtion on toteutettava Lapsen oikeuksien sopimuksen määräämät oikeudet.
5. Valtion on kunnioitettava vanhempien tai muiden lapsen huoltajien vastuuta, oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen kasvatuksessa.
6. Jokaisella lapsella on oikeus elämään. Valtion on taattava mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle.
7. Jokainen lapsi on rekisteröitävä heti syntymän jälkeen. Syntyneellä lapsella on oikeus nimeen ja kansalaisuuteen sekä, mikäli mahdollista, oikeus tuntea vanhempiensa ja olla heidän hoidettavanaan.
8. Lapsella on oikeus säilyttää henkilöllisyytensä, kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa.
9. Lapsella on lähtökohtaisesti oikeus elää vanhempiensa kanssa, jos hänellä on hyvä ja turvallista olla heidän kanssaan. Vanhemmistaan erossa asuvalla lapsella on oikeus tavata ja pitää säännöllisesti yhteyttä kumpaankin vanhempaansa. Tapaaminen voidaan estää, jos se on lapsen edun vastaista.
10. Jos lapsi ja hänen vanhempansa joutuvat eri valtioihin, on valtion velvollisuus käsitellä hakemus perheen jälleenyhdistämiseksi myönteisesti ja viivyttämättä.
11. Valtioiden on estettävä lasten laittomat kuljetukset maasta.
12. Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevista asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.
13. Lapsella on oikeus ilmaista mielipiteensä, kunhan ne eivät loukkaa muiden oikeuksia. Lapsella on oikeus saada tietoa.
14. Lapsella on oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen. Valtion tulee kunnioittaa vanhempien lapselle antamaa ohjausta tämän oikeuden käyttämisessä.
15. Lapsilla on oikeus järjestäytyä ja toimia yhdistyksissä.
16. Lapsella on oikeus yksityisyyteen, kotirauhaan ja kirjesalaisuuteen. Hänen kunniaansa tai mainettaan ei saa halventaa.
17. Lapsella on oikeus saada tietoa esim. television, radion ja lehtien välityksellä. Valtiolla on velvollisuus rohkaista tiedotusvälineitä tuottamaan lapsen hyvinvointia ja kehitystä tukevaa aineistoa. Lasta tulee suojella hänen hyvinvointinsa kannalta vahingolliselta aineistolta.
18. Vanhemmilla on ensisijainen ja yhteinen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä lapsen edun mukaisesti. Valtion on tuettava vanhempia lasten kasvatuksessa.
19. Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä.
20. Lapsella, joka ei voi elää perheensä kanssa, on oikeus saada valtiolta erityistä suojelua ja tukea. Tällöin on kiinnitettävä huomiota lapsen kasvatuksen jatkuvuuteen sekä lapsen etniseen, uskonnolliseen ja kielelliseen taustaan.
21. Lapsi voidaan adoptoida, jos se on lapsen kannalta paras vaihtoehto.

⁵ <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-lyhennettyna/>

22. Valtion tulee suojella pakolaislapsia ja huolehtia heidän tässä sopimuksessakin lueteltujen oikeuksiensa toteutumisesta.
23. Vammaisen lapsen erityistarpeet tulee huomioida ja hänen tulee saada nauttia täysipainoisesta ja hyvästä elämästä.
24. Lapsella on oikeus elää mahdollisimman terveenä ja saada tarvittaessa hoitoa.
25. Kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen hoito ja sijoituksen perusteet tulee tarkistaa ajoittain.
26. Lapsella on oikeus sosiaaliturvaan.
27. Lapsella on oikeus hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon.
28. Lapsella on oikeus käydä ilmaiseksi peruskoulua. Valtion on edistettävä toisen asteen koulutusta ja opinto-ohjausta sekä ehkäistävä koulunkäynnin keskeyttämistä.
29. Koulutuksen tulee pyrkiä kehittämään lapsen kasvua täyteen mittaansa. Koulutuksen tulee edistää ihmisoikeuksien, lapsen vanhempien sekä oman ja muiden kulttuurien kunnioittamista.
30. Vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaansa kuuluvalla lapsella on oikeus omaan kulttuuriin, uskontoon ja kieleen.
31. Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.
32. Lapsella ei saa teettää työtä, joka haittaa hänen opintojaan tai vahingoittaa hänen terveyttään tai kehitystään.
33. Lasta on suojeltava huumeidenkäytöltä.
34. Lasta on suojeltava kaikenlaiselta seksuaaliselta hyväksikäytöltä.
35. Valtioiden on estettävä lapsikauppa.

Artiklat 34. ja 35.: [kts. lisäpöytäkirja koskien lapsikauppaa ja lasten hyväksikäyttöä prostituutiossa ja pornografiassa](#)
36. Lasta on suojeltava kaikelta hyväksikäytöltä.
37. Lasta ei saa kiduttaa. Lasta ei saa rankaista julmalla tai halventavalla tavalla. Lapsen vapauden riistoa saa käyttää vasta viimeisenä keinona ja tällöin lasta on kohdeltava inhimillisesti ja hänen ikänsä huomioiden.
38. Alle 18-vuotiaista ei saa värvätä armeijaan eikä hän saa osallistua sodankäyntiin. Aseellisissa selkkauksissa on suojeltava lapsia. (Ikäraja nostettu lisäpöytäkirjassa viidestätoista kahdeksaantoista vuoteen.)

Artikla 38: [kts. lisäpöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin konflikteihin](#)
39. Väärinkäytösten uhriksi joutunutta lasta on autettava toipumaan ja hänen sopeutumistaan yhteiskuntaan on edistettävä.
40. Lakia rikkonutta tai siitä epäiltyä lasta on kohdeltava hänen ihmisarvoaan kunnioittaen ja hänen ikänsä huomioon ottaen.
41. Jos valtion kansallinen lainsäädäntö turvaa lapselle paremmat oikeudet kuin tämä sopimus, sitä on noudatettava.
42. Valtion tulee huolehtia, että kaikki kansalaiset tuntevat lapsen oikeudet.
43. Tämän sopimuksen noudattamista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea.
44. Valtioilla on velvollisuus raportoida säännöllisesti lapsen oikeuksien toteutumisesta.
45. Erityisjärjestöillä, UNICEF:illä ja muilla YK:n elimillä on oikeus ja velvollisuus arvioida ja edistää sopimuksen täytäntöönpanoa.
46. – 54. Nämä artiklat koskevat sopimukseen liittymistä, sen voimaantuloa ja muutoksia.

LIITE: KORTIT LAPSEN OIKEUKSISTA**13. ARTIKLA: OIKEUS ILMAISTA MIELIPITEITÄ**

Lapsilla on oikeus kertoa mielihetkistään ja jakaa ajatuksiaan ja tunteitaan muiden kanssa puhumalla, piirtämällä, kirjoittamalla tai millä tahansa muulla tavalla, jos se ei vahingoita muita ihmisiä.

24. ARTIKLA: OIKEUS TERVEYTEEN

Jokaisella lapsella on oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydenhoitoon, puhtaaseen juomaveteen, terveelliseen ruokaan ja puhtaaseen ja turvalliseen elinympäristöön. Kaikkien lasten ja aikuisten tulee saada tietoa terveydestä ja turvallisuudesta.

6. ARTIKLA: OIKEUS ELÄMÄÄN, HENKIINJÄÄMISEEN JA KEHITYKSEEN

Jokaisella lapsella on oikeus elämään. Valtion on taattava mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle.

14. ARTIKLA: OIKEUS AJATUKSEN-, OMANTUNNON- JA USKONNONVAPAUTEEN

Lapsilla on oikeus päättää omista ajatuksistaan, mielipiteistään ja uskonnostaan, mutta tämä ei saa estää muita ihmisiä nauttimasta oikeuksistaan. Vanhemmat voivat ohjata lapsiaan niin, että he kasvaessaan oppivat käyttämään tätä oikeutta oikein.

16. ARTIKLA: OIKEUS YKSITYISYYDEN SUOJELUUN

Jokaisella lapsella on oikeus yksityisyyteen. Lain tulee suojella lapsien yksityisyyttä, perhettä, kotia, kommunikaatiota, sekä kunniaa ja mainetta niiden vastaisilta hyökkäyksiltä.

31. ARTIKLA: OIKEUS LEVÄTÄ JA LEIKKIÄ

Jokaisella lapsella on oikeus levätä, leikkiä ja ottaa osaa taide- ja kulttuurielämään.

27. ARTIKLA: OIKEUS KOTIIN, VAATETUKSEEN JA TURVALLISEEN KOTIIN

Lapsilla on oikeus ruokaan, vaatetukseen ja turvalliseen asuinpaikkaan, jotta he voivat kehittyä parhaalla mahdollisella tavalla. Valtion tulee auttaa perheitä ja lapsia, joilla ei ole tähän varaa.

28. ARTIKLA: OIKEUS KOULUTUKSEEN

Jokaisella lapsella on oikeus käydä koulua. Peruskoulun tulee olla ilmainen. Toisen asteen koulutus ja korkeakoulutus tulisi olla jokaisen lapsen saavutettavissa. Lapsia tulee rohkaista kouluttautumaan pitkälle.

LIITE: KORTIT ARKITILANTEISTA

KÄYTÄN SOSIAALISTA MEDIAA KERTOAKSENI, MITÄ AJATTELEN ERI ASIOISTA	KULJEN KOTIKAUPUNGISSANI ILMAN PELKOA	MINUN EI TARVITSE KERTOAA HENKILÖ- KOHTAISESTA ELÄMÄSTÄNI OPETTAJALLE	MINULLA ON TURVALLINEN KOTI
KÄYN LÄÄKÄRISSÄ, JOS OLEN KIPEÄ	PUHUN VAPAASTI USKOMUKSISTANI	VIETÄN AIKAA KAVEREIDENI KANSSA	VOIN KÄYDÄ KOULUA JA OPISKELLA

LIITE: OIKEUDENMUKAINEN OIKEUDENKÄYNTI

TARINA 1: Mẹ Năm

Nguyễn Ngọc Như Quỳnh tunnetaan Vietnamissa epäoikeudenmukaisuuden vastustajana. Internetissä hänet tunnetaan nimellä Mẹ Năm, eli ”Äiti Sieni”. Hän on yksi vaikutusvaltaisimmista bloggaajista Vietnamissa, jossa toisinajattelua pidetään usein rikoksena.

Mẹ Năm kohtasi jatkuvaa häirintää vain sen takia, että hän puhui totta ja puolusti ihmisoi-keuksia. Hän jakoi Facebookissa artikkeleita poliisiväkivallasta ja ympäristöasioista – kuten myrkyllisestä teollisuusvuodosta, joka tappoi tuhansia kaloja – ja vaati epäkohtien korjaamista. Hän oli myös perustamassa yli tuhan-
nen bloggaajan riippumatonta verkostoa, jonka tavoitteena oli tukea bloggaajien toimin-
taa.

Kesäkuussa 2017 Mẹ Năm tuomittiin kymme-
nen vuoden vankeuteen ”propagandan levittä-
misestä” valtiota vastaan. Häntä syytettiin
hatarin perustein esimerkiksi mielenosoituksiin
osallistumisesta, poliisin hallussa olleiden
ihmisten kuolemista kertovan raportin kirjoitta-
misesta ja ”valtiota kritisoivan” runokokoelman
hallussapidosta. Mẹ Năm in äidin sanoin:
”Tyttäreni on tehnyt normaaleja asioita epä-
normaalissa yhteiskunnassa”.

Mẹ Năm in terveys on heikentynyt huolestutta-
vasti vankeudessa ja hän on ollut syömäla-
kossa protestoidakseen epätoivoisia vankila-
olojaan vastaan. Hänen ankara tuomionsa on
osa laajempaa yritystä hiljentää toisin-
ajattelijoita Vietnamissa.

Nguyễn Ngọc Như Quỳnh tunnetaan nimellä
Mẹ Năm, eli ”Äiti Sieni”

KUINKA OIKEUDENMUKAISTA HÄNEN KOHTELUNSA ON?

TARINA 2: ATENA DAEMI

Kuten moni muu ihminen Iranissa, Atena Daemi on unelmoinut kuolemanrangaistuksen käytön lopettamisesta maassaan. Hän arvosteli teloituksia Facebookissa ja Twitterissä, jakoi lentolehtisiä ja osallistui rauhanomaiseen mielenosoitukseen, jossa vastustettiin nuoren naisen teloitusta.

Valitettavasti nämä yksinkertaiset teot vaativat Iranissa paljon rohkeutta. Niitä käytettiin todisteena Atenan rikollisesta toiminnasta ja hänet tuomittiin seitsemäksi vuodeksi vankeuteen. Hänen oikeudenkäyntinsä oli silmänlumetta – se kesti vain 15 minuuttia ja hänet tuomittiin keksittyistä syytteistä, kuten ”kokoonumisesta ja juonittelusta kansallisen turvallisuuden vaarantavien rikosten tekemiseksi”.

Atenan julma kohtelu on esimerkki Iranin viran-

omaisten ankarista yrityksistä hiljentää ihmiset, jotka puhuvat oikeudenmukaisemman Iranin puolesta. Kymmeniä ihmisiä on vangittu ja monia muita valvotaan, viedään kuulusteluihin ja vedetään mukaan pitkittyneisiin oikeustaisteluihin, jotka pakottavat heidät vaikenemaan.

Atenaa on pahoinpidelty ja pidetty eristyksissä vankeudessa. Siitä huolimatta hän jatkaa ihmisoikeuksien puolustamista. Hän meni syömäläkköön protestoidakseen siirtoa vankilaan, jossa hänen ihmisoikeutensa ovat entistä suuremmassa vaarassa. Hänen terveytensä on heikentynyt merkittävästi vankeudessa.

Atena Daemi

KUINKA OIKEUDENMUKAISTA HÄNEN KOHTELUNSA ON?

OIKEUDENMUKAINEN ← 1 — 2 — 3 — 4 — 5 → EPÄOIKEUDENMUKAINEN

TARINA 3: CARLOS RODRIGUEZ (FIKTIIVINEN)

4. tammikuuta 2006 Carlos Rodriguezia vastaan nostettiin syyte murhasta. Hän oli oikeudessa kaksi päivää myöhemmin. Hän ei saanut valita omaa asianajajaansa, vaan oikeus osoitti hänelle edustajan. Asianajaja ei ollut koskaan aikaisemmin puolustanut ketään murhasta syytettyä. Vaikka asianajaja yritti kerätä todistusaineistoa Carlosin puolustukseksi, hän ei onnistunut tuomaan Carlosin puolustuksen kannalta esiin merkittäviä seikkoja. Oikeudessa poliisi pystyi esittämään Carlosia vastaan paljon todisteita, joita oli kerätty jo kuukausia ennen Carlosin pidätystä. Carlos todettiin syylliseksi ja tuomittiin kuolemaan.

Kuvituskuva

KUINKA OIKEUDENMUKAISTA HÄNEN KOHTELUNSA ON?

OIKEUDENMUKAINEN

EPÄOIKEUDENMUKAINEN

TARINA 4: MIKITA ZALATAROU

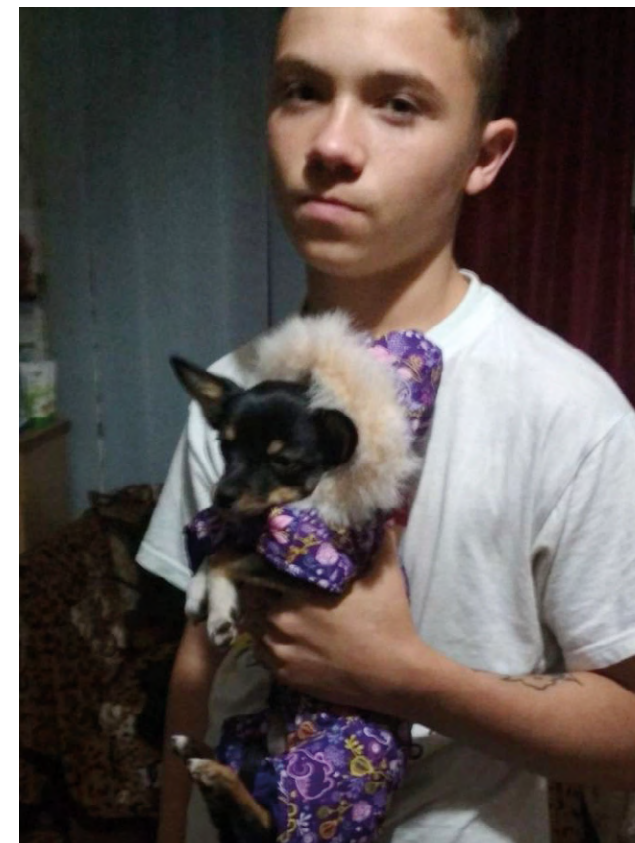
Mikita Zalatarou on 17-vuotias nuori Valko-Venäjältä. Aiemmin hän oli tavallinen teini-ikäinen, joka piti Minecraftin pelaamisesta ja rap-musiikista. Nyt hänet on syösty maailmaan, joka on pahempi kuin hänen rakastamansa videopelin karmea Nether.

Kaikki alkoi hänen isänsä mukaan viime vuoden elokuussa, kun tuolloin 16-vuotias Mikita oli odottamassa ystäväänsä bussipysäkillä kotikaupunkinsa Homelin keskusaukion lähellä. Aukiolla oli käynnissä rauhanomainen mielenilmaus, jossa vastustettiin edellisenä päivänä järjestettyjen presidentinvaalien tuloksia. Poliisin lähestyessä mielenilmausta väkijoukko alkoi hajaantua. Joku huusi Mikitalle, että myös hänen kannattaisi paeta, jolloin hän lähti juoksemaan muiden mukana.

Seuraavana päivänä poliisit tulivat Mikitan kotiovelle ja pidättivät hänet syytettynä polttopullon

heittämisestä poliisia kohti. Mikita vietiin tutkintavankeuteen yli kuudeksi kuukaudeksi. Pidätyksen ja tutkintavankeuden aikana poliisi pahoinpiteli ja kidutti Mikitaa. Häntä esimerkiksi lyötiin sähköpampulla. Epilepsiaa sairastavaa Mikitaa on pidetty eristyksellissä, eikä hän ole saanut tavata vieraita tai vastaanottaa paketteja. Oikeudenkäynnissä Mikitaa kuulusteltiin ilman asianajajaa tai aikuisen läsnäoloa.

Mikita tuomittiin väkivaltaisen mellakan järjestämisestä ja laittomasta räjähteiden käytöstä mielenosoituksen yhteydessä. Tapahtumapaikalla kuvattu videomateriaali ei kuitenkaan näytä Mikitan syyllistyneen väkivaltaisuuksiin, eikä media ei ole raportoinut levottomuuksista tapahtumapaikalla. Tästä huolimatta Mikita tuomittiin viideksi vuodeksi nuorisovankilaan.

Mikita Zalatarou

KUINKA OIKEUDENMUKAISTA HÄNEN KOHTELUNSA ON?

OIKEUDENMUKAINEN ← 1 — 2 — 3 — 4 — 5 → EPOIKEUDENMUKAINEN

LIITE: MILLOIN OIKEUDENKÄYNTI ON OIKEUDENMUKAINEN?

Ihmisoikeudet ja oikeudenkäynnit

Jokaisella valtiolla on velvollisuus taata oikeutta rikoksen uhreille. Oikeus ei kuitenkaan toteudu, jos oikeudenkäynti on epäoikeudenmukainen. Kun viranomaiset kiduttavat tai muuten kohtelevat ihmisiä julmasti, tai kun syyttömiä ihmisiä tuomitaan tai oikeudenkäynnit ovat epäoikeudenmukaisia, koko oikeusjärjestelmän uskottavuus kärsii. Jos ihmisoikeuksia ei kunnioiteta poliisiasemilla, säilytystiloissa, oikeudessa tai vankiloissa, valtio ei ole onnistunut vastuusaan ja tehtävässään suojella ihmisoikeuksia. Oikeudenkäynti on oikeudenmukainen vain, jos kaikkien osapuolien oikeuksia kunnioitetaan koko oikeusprosessin ajan.

OIKEUDET ENNEN OIKEUDENKÄYNTIÄ

- Oikeus odottaa oikeudenkäyntiä vapaudessa (joitain poikkeuksia lukuun ottamatta)
- Oikeus saada tietoa pidätyksen aikana
- Oikeus oikeusapuun, esimerkiksi asianajajaan
- Oikeus olla yhteydessä ulkopuoliseen maailmaan
- Oikeus päästä nopeasti oikeuden kuultavaksi pidätyksen jälkeen
- Oikeus haastaa pidätyksen oikeutus
- Oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisessa ajassa

OIKEUDET OIKEUDENKÄYNNIN AIKANA

- Oikeus tasavertaiseen kohteluun lain ja oikeuden edessä
- Oikeus oikeudenkäyntiin toimivaltaisessa, itsenäisessä, riippumattomassa ja laillisesti perustetussa tuomioistuimessa
- Oikeus julkiseen ja oikeudenmukaiseen kuulemiseen
- Jokaisen syytetyn oletetaan olevan syytön, kunnes toisin todistetaan (myös ennen oikeudenkäyntiä)
- Oikeus olla joutumatta painostuksen kohteeksi todistuksen antamiseksi tai syyllisyyden myöntämiseksi (myös ennen oikeudenkäyntiä)
- Kidutuksella tai sopimattomalla painostuksella saatua todistusaineistoa ei saa käyttää oikeudenkäynnissä
- Ketään ei saa syyttää teosta, joka ei ole ollut laissa määritelty rikos sen tekoaikana
- Ketään ei saa syyttää kahdesti samasta rikoksesta
- Oikeus tulla kuulluksi ilman aiheetonta viivästystä ja saada ratkaisu
- Oikeus puolustaa itseään henkilökohtaisesti tai oikeudenkäyntiasiamiehen välityksellä
- Oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään
- Oikeus kutsua paikalle todistajia ja kuulustella heitä
- Oikeus saada nähtäväkseen itseään vastaan esitettävä todistusaineisto
- Oikeudenkäyntien tulee olla oikeudenmukaisia myös hätätilassa tai aseellisen konfliktin aikana
- Oikeus tulkkiin ja kääntämiseen (myös ennen oikeudenkäyntiä)
- Oikeus julkiseen ja perusteltuun tuomionlukuun kohtuullisessa ajassa
- Laittomien rangaistusten kielto
- Oikeus valittaa oikeuden päätöksestä
- Oikeus olla todistamatta itseään vastaan

LIITE: LAPSEN OIKEUDET OIKEUSPROSESSISSA

Kaikkien rikoksista syytettyjen tai tuomittujen ihmisten oikeuksia tulee kunnioittaa. Tämän lisäksi rikoksista syytettyjä tai tuomittuja lapsia tulee kohdella erityisellä tavalla aikuisiin verrattuna. Nämä oikeudet on taattu YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa.

PIDÄTYS, VANGITSEMINEN JA OIKEUDENKÄYNTI

Lain rikkomisesta syytetyillä lapsilla on:

- Oikeus oikeudenmukaiseen kohteluun
- Oikeus valtion maksamaan oikeusapuun
- Oikeus nähdä huoltajiansa tai muita heistä vastuussa olevia aikuisia pidätyksen ensihetkistä lähtien
- Oikeus odottaa oikeudenkäyntiä vapaudessa, ellei heidän vangitsemisensä ole ehdottoman tarpeellista

Missään tapauksessa lapsia ei saa kiduttaa, kohdella julmasti tai pakottaa tunnustamaan rikos. Oikeudenkäynnin aikana lapsen tulee saada tukea perheeltänsä ja asianajajaltansa.

Oikeudenkäynnin tuomarin tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja tarpeet, ja varmistaa, että lapsi saa oikeudenmukaisen kuulemisen.

RANGAISTUS

Lasta ei saa koskaan tuomita kuolemaan tai elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Vankilatuomioita tulisi antaa vain erityisissä tilanteissa ja viimeisenä vaihtoehtona. Vankeustuomion tulee myös olla lyhyin mahdollinen. Lapsia ei tule rangaista tavalla, joka on heille fyysisesti tai henkisesti vahingollista. Alaikäisten rikoksentehtäjäiden rankaisemisessa on tärkeää edistää heidän sosiaalista selviytymistä sekä ehkäistä heidän syyllistymistä uusiin rikoksiin. Vankilan sijaan alaikäinen voidaan tuomita muun muassa nuorisorangaistukseen, joka sisältää valvontaa, nuoren sosiaalista elämää ja toimintakykyä edistäviä tehtäviä sekä tukea ja ohjausta.

OIKEUDET VANKILASSA

Lapsen joutuessa vankilaan tulee huomioida seuraavat asiat:

- Lapsella tulee olla mahdollisuus pitää yhteyttä perheeseensä ja oikeudelliseen avustajaansa
- Lasta ei tule pitää samoissa tiloissa aikuisten vankien kanssa
- Lasta ei saa rangaista fyysisesti
- Lapselta ei saa kieltää perusasioita, kuten ruokaa
- Lasta ei saa kiduttaa tai kohdella julmasti
- Lapsella tulee olla mahdollisuus viettää aikaa muiden vankilassa olevien lasten kanssa
- Lasta ei tule pitää eristyksellissä
- Lapsella tulee olla mahdollisuus jatkaa opiskeluansa
- Lapsen tulee tarvittaessa saada terveydenhuoltoa pysyäkseen terveenä

A photograph of two people from behind, holding up bunches of white daisies. They are standing in front of a multi-story building with many windows. The image has a blue tint. Overlaid on the image is a blue banner with white text.

KIRJEET JA SOLIDAARISUUSVIESTIT

KIRJEEN KIRJOITUSOHJEET

Kirjeiden kirjoittamiseen olisi hyvä varata aikaa vähintään 25 minuuttia. Oppilaat eivät usein ole aikaisemmin kirjoittaneet vastaavanlaisia kirjeitä viranomaisille. Olemme koonneet seuraavat ohjeet helpottamaan tehtävää. Ohjeita ei kuitenkaan tule tuijottaa liikaa. Tärkeintä on, että oppilaat kirjoittavat kirjeen tavalla, joka heille itselleen tuntuu luonnolliselta. Persoonallisilla viesteillä on usein suurin vaikutus. **Huomioikaa, että kirjeissä tulee käyttää asiallista ja kunnioittavaa kieltä.**

Näin kirjoitat vaikuttavan ja vetoavan kirjeen ihmisoikeuksien puolesta:

1. Tuo kirjeessäsi esille:

- Kenen puolesta kirje kirjoitetaan?
- Mitä hänelle on tapahtunut?
- Miksi tapahtunut on loukannut hänen ihmisoikeuksiaan?
- Mitä vaadit tilanteen muuttamiseksi?

2. Käytä kirjeessäsi kunnioittavaa ja rauhallista sävyä.

Ihmisoikeusloukkaukset tuntuvat usein järjettömiltä, mutta haluamme, että meidät otetaan vakavasti. Kirjoita kirjeesi sillä oletuksella, että lukija ymmärtää järkipuhetta.

3. Käytä kirjeissäsi Amnestyn antamia vaarassa olevaan yksilöön tai ryhmään liittyviä ohjeistuksia ja tietoja.

Faktat auttavat lukijaa tunnistamaan tapauksen, josta kirjoitat.

4. Käytä omaa ääntäsi.

Vaativuksemme vahvistuvat kun useat eri ihmiset esittävät ne omasta näkökulmastaan. Voit sisällyttää viestiisi omaan elämääsi liittyvän viittauksen, kuten ”Kahden lapsen äitinä tiedän...” tai ”Opiskelijana koen, että...” Esitä Amnestyn vaatimukset omien tunteidesi ja sanojesi kautta.

5. Perustele vaatimuksesi vedoten kansainväliseen oikeuteen,

älä poliittisiin mielipiteisiin. Ihmisoikeudet perustuvat kansainväliseen oikeuteen ja sopimuksiin, sekä niistä juontuviin velvollisuuksiin. Poliittisten väittämien ja argumenttien esittäminen ei ole tehokasta. Päinvastoin, siitä saattaa joskus olla enemmän haittaa kuin hyötyä.

6. Kirjoita siitä, miten ihmisoikeustilanne voi muuttua paremmaksi.

Voit esimerkiksi viitata sellaisiin kohdemaan perinteisiin, jotka voisivat edesauttaa ihmisoikeuksien toteutusta. Yritä rohkaista lukijaasi tukemaan ihmisoikeuksia.

7. Ilmaise henkilökohtaista kiinnostusta kirjeesi kohdemaahan.

Jos olet vierailut kyseisessä maassa tai tutustunut sen kulttuuriin tai historiaan, kerro siitä kirjeessäsi.

8. Pidä kirjeesi ytimekkäänä.

Suurin osa vetoomuskirjeistä mahtuu yhdelle sivulle. Jopa kahden tai kolmen virkkeen pituinen kirje voi olla hyvin tehokas.

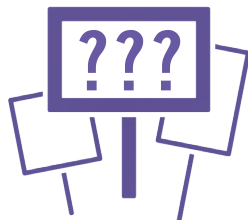
9. Allekirjoita kirjeesi omalla nimelläsi.

Voit myös kirjoittaa kirjeeseen koulusi nimen ja yhteystiedot, näin kirjeesi on uskottavampi.

10. Joskus saatat saada vastauksen kirjeeseesi.

Toivomme, että lähetät vastauksesta kopion Amnestylle osoitteeseen: Hietaniemenkatu 7 A, 00100 Helsinki.

USEIN KYSYTTYÄ

Miksi minun tulee kirjoittaa juuri näille henkilöille?

Tällä kertaa pyydämme sinua kirjoittamaan Israelin parlamentin lapsen oikeuksien sopimusta valvovalle erityiskomitealle ja Valko-Venäjän yleiselle syyttäjälle. He ovat Amnesty'n tutkimuksen mukaan avainasemassa muutosten aikaansaamiseksi.

Kuinka paljon tietoja minun tulee antaa itsestäni?

Parasta on antaa koko nimesi, sillä se todistaa, että kirjeesi on aito ja henkilökohtainen. Voit kuitenkin halutessasi kirjoittaa myös pelkällä etunimellä. Jos haluat antaa lähettäjälle mahdollisuuden vastata kirjeeseesi, kirjoita kirjeeseen koulusi osoite. Oikeiden tietojen antaminen tekee Amnesty'n toiminnasta avointa.

Tuleeko minun mainita Amnesty International kirjeessäni?

Voit itse päättää, haluatko kirjoittaa yksityishenkilönä vai osana Amnesty'n kansainvälistä kampanjaa.

Pitäisikö minun kirjoittaa kirjeeni käsin?

Sekä koneella kirjoitettu teksti että käsin kirjoitettu teksti käyvät hyvin. Tärkeintä on, että kirjoitat kirjeen ja halutessasi lähetät sen.

Kannattaako minun kirjoittaa vieraalla kielellä?

Kannustamme sinua kirjoittamaan vieraalla kielellä. Jos se tuntuu vaikealta, voit kirjoittaa myös omalla äidinkielelläsi. Mallikirjeistä (s. 42–47) sekä Sanasto ja termit -osiosta (s. 48–49) löytyy apua vieraalla kielellä kirjoittamiseen.

Onko kirjeiden allekirjoittaminen vaarallista?

Voiko valtio, jonne lähetin kirjeeni, evätä minulta maahan pääsyn?

Emme ole koskaan kuulleet, että näin olisi käynyt. Tuhannet Amnesty'n tukijat allekirjoittavat kirjeitä ongelmitta. Jos sinulla on läheisiä yhteyksiä maahan yksityishenkilönä tai työsi puolesta, voit varmuuden vuoksi jättää tuota maata koskevan kirjeen kirjoittamisen väliin.

Mitä kirjeen lähettämisen jälkeen tapahtuu?

Joskus kirjeisiin saattaa tulla vastauksia, mutta juuri sinun kirjeeseesi ei välttämättä vastata. Sillä on silti merkitystä. Jos kirjeeseesi vastataan, pyydämme sinua lähettämään Amnesty Internationalille kopion vastauksesta.

Mistä saan jatkossa lisätietoa ihmisistä, joiden puolesta kirjeitä kirjoitetaan?

Amnesty International Suomen osasto lähettää kiitosviestin kouluille vuonna 2022. Viestissä kerrotaan, kuinka laajasti kirjemaratonin otettiin osaa, sekä tuloksista, joita kirjemaratonilla on siihen mennessä saavutettu.

Paljonko kirjeen postitus maksaa?

Kirjeet ja kortit lähetetään Amnesty Internationalin Suomen osaston toimistolle, joka toimittaa ne eteenpäin vastuuviranomaisille ja asianomaisille. Amnesty Internationalin Suomen osasto maksaa postituksen.

ERITELTY ESIMERKKIKIRJE

Tätä esimerkkikirjettä voi käyttää virallisen vetoomuskirjeen mallina.

1. Virallinen titteli ja vastaanottajan osoite
2. Lähettäjän nimi, osoite sekä kirjeen päivämäärä
3. Virallinen tervehdys
4. Johdanto, joka kertoo kirjeen tarkoituksen
5. Kirjoittajan toivomat toimenpiteet ja kirjeen seuraus
6. Tarkka kuvaus toimista, joita tarvitaan toivottujen tavoitteiden saavuttamiseksi
7. Kunnioittava lopputervehdys
8. Allekirjoituksesi – sillä voi olla enemmän vaikutusta kuin arvaatkaan!

1	H.E. Hun Sen Prime Minister Kingdom of Cambodia 2 41 Russian Federation Blv Phnom Penh Cambodia	2	Alex Citizen Street 1 10000 City Country 9 May 2012
3	Dear Prime Minister,		
4	I am writing to express my grave concern regarding the arbitrary arrest and mistreatment of 13 women human rights defenders in Phnom Penh on May 22, 2012.		
5	I respectfully urge the Cambodian government to vacate these convictions and release these 13 women, who have been imprisoned solely for expressing their views and engaging in peaceful assembly.		
6	I call on the Cambodian government to unconditionally release these women immediately. Finally, I ask the Cambodian government to take the necessary steps to protect the fundamental rights to freedom of expression and peaceful assembly in Cambodia.		
	Thank you for your attention to these urgent matters.		
7	Sincerely,		
8	Alex Citizen		

ESIMERKKILAUSEITA:

I am disappointed ...*– Olen pettynyt ...****For me freedom of expression is important because ...****– Minulle ilmaisunvapaus on tärkeää, koska ...****As a young person myself ...****– Nuorena ihmisenä ...*

ESIMERKKILAUSEITA:

I feel that the human rights of Janna Jihad are not respected because ...*– Minusta tuntuu, että Janna Jihadin oikeuksia ei kunnioiteta koska ...*

VETOOMUSKIRJE JANNA JIHADIN PUOLESTA

Chair, Committee for the Rights of the Child, The Knesset,
Committee for the Rights of the Child,
Kiryat Ben Gurion,
Jerusalem,
Israel 9195016

Sinun nimesi
(Voit kirjoittaa tähän koulusi
osoitteen tai ryhmän)

Hyvä Israelin parlamentin jäsen / Dear Knesset member

1. Kerro jotain, joka tekee kirjeestä henkilökohtaisen. Voit kertoa, miksi olet järkyttynyt tavasta, jolla Janna Jihadia kohdellaan. Voit myös kertoa jotain itsestäsi.
2. Muistuta häntä valtion velvollisuudesta kunnioittaa lapsen oikeuksia, sekä ihmisten oikeutta sanan- ja mielipiteen vapauteen sekä rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen. Voit kertoa miksi Janna Jihadin oikeuksia ei mielestäsi kunnioiteta.
3. Kerro, että vaadit Israelin viranomaisia:

VAATIMUKSET SUOMEKSI

- Lopettamaan Janna Jihadin syrjinnän
- Ulottamaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen määrittelemä suojelu koskemaan myös palestiinalaislapsia miehitetyillä palestiinalaisalueilla

VAATIMUKSET ENGLANNIKSI

- End the discrimination against Janna Jihad
- Extend the protection provided by the Convention on the Rights of the Child to Palestinian children in the Occupied Palestinian Territories

Kunnioittavasti
/ Yours Sincerely,

Nimesi

ESIMERKKILAUSEITA:

I am disappointed ...

– Olen pettynyt ...

As a young person myself ...

- Nuorena ihmisenä ...

ESIMERKKILAUSEITA:

I feel that the human rights of Mikita Zalatarou are not respected because ...

- Minusta tuntuu, että Mikita Zalataroun oikeuksia ei kunnioiteta koska ...

VETOOMUSKIRJE MIKITA ZALATAROUN PUOLESTA

Prosecutor General of the Republic of Belarus
Ul. Internatsionalnaya 22
220030 Minsk
Belarus

Sinun nimesi
(Voit kirjoittaa tähän koulusi
osoitteen tai ryhmän)

Arvoisa yleinen syyttäjä / Dear Prosecutor General

1. Kerro jotain, joka tekee kirjeestä henkilökohtaisen. Voit kertoa, miksi olet järkyttynyt tavasta, jolla Mikita Zalatarouta kohdellaan. Voit myös kertoa jotain itsestäsi.
2. Muistuta häntä valtion velvollisuudesta kunnioittaa lapsen oikeuksia sekä ihmisten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Voit kertoa miksi Mikita Zalataroun oikeuksia ei mielestäsi kunnioiteta.
3. Kerro, että vaadit Valko-Venäjän viranomaisia:

VAATIMUKSET SUOMEKSI

- Vapauttamaan Mikita Zalataroun
- Takaamaan hänelle uusi, nuoria rikoksentekeijöitä koskevia kansainvälisiä normeja noudattava ja oikeudenmukainen oikeudenkäynti

VAATIMUKSET ENGLANNIKSI

- Release Mikita Zalatarou
- Ensure that he gets a fair trial that meets international justice standards for children

Kunnioittavasti
/ Yours Sincerely,

Nimesi

SOLIDAARISUUSVIESTIOHJEET

Solidaarisuusviestejä kirjoitetaan suoraan ihmisoi-
keusloukkauksia kokeneille ihmisille. Viesteillä on
tarkoitus osoittaa heille tukea ja kertoa, että heitä
ajatellaan. Monet viestejä vastaanottaneet ihmiset
ovat kertoneet niiden antaneen heille rohkeutta ja
toivoa vaikeissakin tilanteissa.

Koska solidaarisuuskortit on tarkoitettu ihmisten
tueksi ja kannustukseksi, on niiden kohdalla
toivottavaa, että viestit kirjoitetaan ohjeessa
mainituilla kielillä. Kielivaatimus ei kuitenkaan ole
ehdoton, joten kannustavia viestejä voi kirjoittaa
myös suomeksi tai millä tahansa muulla kielellä;
tärkeintä on, että kirjeitä ja kortteja syntyy.

Mikäli solidaarisuuskorttien kirjoittaminen tuntuu
vaikealta ja aikaa on, voitte miettiä yhdessä
luokan kanssa, mitä haluaisitte sanoa. Voit kysyä
oppilailta seuraavia kysymyksiä ja kirjoittaa
heidän vastauksensa taululle:

- Mikä saisi vastaanottajan tuntemaan itsensä
vahvemmaksi?
- Miten voitte näyttää viestillä, että tuette
viestin vastaanottajaa?
- Miten voitte ilmaista viestissänne, että
uskotte ihmisoikeuksien kunnioittamisen
olevan tärkeää?
- Miten voitte osoittaa tukea ja luoda toivoa
käyttämällä sanoja, kuvia tai valokuvia?

Viesteissä voi myös kertoa omasta elämästään ja
miksi kokee asian tärkeäksi. Kampanjan henkilöt
vastaanottavat kampanjan aikana jopa kymmeniä
tuhansia viestejä ja monet ovat kertoneet pyrki-
vänsä lukemaan ne kaikki. Viesteistä kannattaakin
tehdä henkilökohtaisia ja rohkeita, jos haluaa
niiden erottuvan muista.

Solidaarisuuskortteja kirjoittaessanne voitte
käyttää joko Amnestyltä saamianne valmiita
korttipohjia tai askarrella omat kortit. Tekstin
lisäksi korteissa voi mielellään käyttää kuvia,
värejä, tarroja – vain luovuus on rajana.

SOLIDAARISUUSVIESTI JANNA JIHADILLE

ENGLANTI

Stay strong, Janna. The fight goes on and your efforts have not been in vain.

You are not alone!

We are thinking of you!

You have inspired me to defend human rights / children's rights!

I / We support you and all the Palestinian children!

SUOMI

Pysy vahvana, Janna. Kamppailu jatkuu eikä sinun vaivannäkösi ole ollut turhaa.

Et ole yksin!

Me ajattelemme sinua!

Olet inspiroinut minua puolustamaan ihmisoikeuksia / lasten oikeuksia!

Tuen / Tuemme sinua ja kaikkia palestiinalaislapsia!

Huomioitavaa

Janna on erittäin aktiivinen omassa yhteisössään ja järjestää vapaaehtoistoimintaa lapsille. Hän soittaa ukulelea ja opettelee soittamaan kitaraa. Hän pitää myös perinteisen palestiinalaisen Tatreez-kirjonnan tekemisestä ja tanssimisesta, erityisesti perinteisestä palestiinalaisesta Danka-tanssista. Hän pelaa koripalloa koulunsa joukkueessa. Valokuvaus ja videokuvaus ovat hänelle aktivismin välineitä, joiden avulla hän kertoo sosiaalisessa mediassa, mitä hänen kotikylässään tapahtuu.

Voit kirjoittaa Jannalle rohkaisevan viestin tai piirtää tai askarrella kuvan/kortin, jossa osoitat hänelle tukea. Kuvia voi myös jakaa Jannan Facebook-sivulle osoitteessa www.facebook.com/Janna.Jihad.

Viestejä voi kirjoittaa englanniksi, suomeksi, arabiaksi tai millä kielellä hyvänsä.

SOLIDAARISUUSVIESTI MIKITA ZALATAROULLE

ENGLANTI

Stay strong, Mikita!

You are not alone!

We are thinking of you!

You deserve justice!

SUOMI

Pysy vahvana, Mikita!

Et ole yksin!

Me ajattelemme sinua!

Ansaitset oikeutta!

Huomioitavaa

Mikita pitää rap-musiikista ja hänellä on BMX-pyörä. Hän pitää myös videopeleistä, erityisesti Minecraftista.

Jos pelaat Minecraftia, voit luoda siellä ympäristöjä, joiden ajattelisit piristävän Mikitaa ja vievän ajatukset pois vankilasta. Voit tulostaa kuvan luomastasi ympäristöstä ja lähettää sen Mikitalle.

Mikita ja hänen perheensä eivät ole poliittisia aktivisteja. He ovat ainoastaan perhe, joka on joutunut keskelle kotimaansa poliittista myllerrystä. Ethän siis ota kantaa Valko-Venäjän poliittisiin tapahtumiin kirjoittaessasi Mikitalle.

Viestejä voi kirjoittaa englanniksi, suomeksi, valkovenäjäksi tai millä kielellä hyvänsä.

SANASTO

SUOMI – ENGLANTI

Hallitus – Government

Huono kohtelu – Mistreatment

Ihmisoikeusloukkaus – Human rights violation

Ihmisoikeussopimus – Human rights treaty

Ilmaista – Express

Kansainvälinen oikeus – International law

Lasten oikeudet – Children's rights

Mielivaltainen – Arbitrary

Määritellä – Define

Oikeus, oikeudenmukaisuus – Justice

Oikeutus, peruste – Justification

Perusteellinen tutkinta – Thorough investigation

Pidättää – Arrest

Solidaarisuus – Solidarity

Suojella – Protect

Syrjinnän kieltö – Non-discrimination

Tasa-arvo – Equality

Toimeenpanna, toteuttaa – Enforce

Tutkinta – Investigation

Vaatia, kehottaa – Urge

Vaatia, vedota – Call on

Vedota – Appeal

Velvollisuus – Responsibility, obligation

Vetoomus – Petition

Välittömästi – Immediately

YK (Yhdistyneet Kansakunnat) – UN (United Nations)

YK:n lapsen oikeuksien sopimus

– United Nations Convention on the Rights of the Child

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien

julistus – United Nations Universal Declaration of Human Rights (UDHR)

JANNA JIHAD

Armeija – Military

Kokoontumisvapaus – Freedom of Assembly

Kotietsintä – Raid

Kyynelkaasukanisteri – Tear gas canister

Laiton siirtokunta – Illegal settlement

Länsiranta – West Bank

Miehitys – Occupation

Miehitetty palestiinalaisalue – Occupied Palestinian Territory
/ Occupied Paletinian Territories (OPT)

Pidättää – Arrest

Sanan- ja mielipiteen vapaus – Freedom of Expression

Sotilaslainsäädäntö – Military law

Sotilastuomioistuin – Military court

Syrjintä – Discrimination

Tarkastusasema – (Military) checkpoint

Ylimoitettu voimankäyttö – Excessive use of force

MIKITA ZALATAROU

Kansainväliset normit – International standards

Kidutus – Torture

Kuulustella – Interrogate

Levottomuudet – Mass unrest

Laittomat räjähteet – Illegal explosives

Mellakka – Mass disorder

Nuorisovankila – Child educational prison colony

Oikeudenmukainen oikeudenkäynti – Fair trial

Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin
– Right to a fair trial

Pidätys – Arrest

Polttopullo – Molotov cocktail

Rangaistus – Punishment

Vapauttaa – Release

Väkivalta – Violence

PALAUTE

PALAUTELOMAKE (OPPILAALLE)

Koulu ja luokka

Pvm:

Arvioi tunnin antia asteikolla

1 (eri mieltä) – 5 (samaa mieltä):

Sain uutta tietoa ihmisoikeuksista ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta 1 2 3 4 5

Sain uutta tietoa Amnestyn toiminnasta..... 1 2 3 4 5

Oppitunnin sisältö oli helppo ymmärtää..... 1 2 3 4 5

Opin uusia taitoja..... 1 2 3 4 5

Sain tarpeeksi ohjeistusta ja tukea kirjeen tai kortin kirjoittamiseen 1 2 3 4 5

Opetus oli selkeää 1 2 3 4 5

Tehtävien vaatimustaso oli minulle sopiva 1 2 3 4 5

Haluan osallistua kirjemaratonini myös ensi vuonna 1 2 3 4 5

Oppitunti lisäsi kiinnostustani ihmisoikeuksiin 1 2 3 4 5

Kenen puolesta kirjoitit kirjeen?

Miksi valitsit juuri tämän henkilön?

Mikä tunnissa oli mielenkiintoista?

Mikä ei ollut mielenkiintoista?

Mitä uutta opit?

Olisitko kiinnostunut toimimaan aktiivisesti ihmisoikeuksien puolesta koulussasi?

- a. Kyllä
- b. En
- c. Ehkä

Mihin seuraavista toimintatavoista osallistuisit? Ympyröi vaihtoehdot.

- a. Vetoomuspöydän pito
- b. Kouluryhmä
- c. Vetoomukset verkossa
- d. Jäseneksi liittyminen
- e. Suomen edustaminen Amnestyn nuorisokonferenssissa
- f. Paikallisryhmätoiminta

Kiitos palautteestasi!

PALAUTELOMAKE (OPETTAJALLE)

Koulu, nimi, oppiaine ja luokka

Pvm:

Arvioi tunnin antia asteikolla

1 (eri mieltä) – 5 (samaa mieltä):

Kirjemarkaton oli helppo toteuttaa 1 2 3 4 5

Kirjemarkaton vastasi odotuksiani 1 2 3 4 5

Oppitunnin sisältö oli helppo ymmärtää 1 2 3 4 5

Asiasisältö kiinnosti oppilaita 1 2 3 4 5

Asiasisällön vaatimustaso sopi oppilaille 1 2 3 4 5

Kirjeenkirjoitus oli oppilaille mielenkiintoista 1 2 3 4 5

Kirjeenkirjoituksen vaativuustaso oli hyvä oppilaille 1 2 3 4 5

Tunnin vaativuustaso oli oppilaille sopiva 1 2 3 4 5

Sain tarpeeksi tukea kirjemarkatonin toteuttamiseen 1 2 3 4 5

Materiaalit tukivat hyvin tunnin toteutusta 1 2 3 4 5

Kirjemarkaton innosti jatkamaan aiheen parissa 1 2 3 4 5

Haluan toteuttaa kirjemarkatonin myös ensi vuonna 1 2 3 4 5

Mistä pidit kirjemarkatonin materiaaleissa? Oliko materiaaleissa jotain, mikä ei toiminut?

Kuinka hyvin oppitunti liittyy opetussuunnitelmaan? Miten se voisi vastata opetussuunnitelmaa paremmin oppiaineessasi?

Haluatko toteuttaa kirjemarkatonin ensi vuonna uudelleen? Miksi?

Mistä sait tiedon Amnestyn Koulujen kirjemarkatonista?

Kiitos palautteestasi!

VIESTEISSÄ ON VOIMAA. YHDESSÄ OLEMME VAHVOJA.

AMNESTY
INTERNATIONAL

